De Molenvriend

nr. 113

Molenvrienden Land van Cuijk

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Harm van Es	Floralaan 50
	Tel. 0485-578613	5831 TA BOXMEER
SECRETARIS	Nico van den Broek	Cantheelen 125
	Tel. 06-13361153	5431 MA CUIJK
	E-mail: secretaris@molenvrienden.nl	
PENNINGMEESTER	Jan van Riet	Pelgang 1
	Tel. 0485-383551	5841 BJ OPLOO
BESTUURSLEDEN	Martijn van de Hulsbeek	Ham 4
	Tel. 06-41156032	5446 XP WANROIJ
	Aart Mul	De Jasmijn 4
	Tel. 0485-574793	5831 SL BOXMEER

IBAN: NL03RABO0168981858 *onder vermelding adres penningmeester*

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK *Het regionale molenarchief is ondergebracht in molen "De Vooruitgang" te Oeffelt. Inlichtingen bij John Houben.*

Het werk van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk wordt mede mogelijk gemaakt door:
Beijk Molenbouw bv, Afferden (L)
drukkervanderegio.nl, Boxmeer
Van Haren Installaties bv, Cuijk
Forfarmers, Lochem
Elektro Technisch Buro Nabuurs bv, Boxmeer
Bol Adviseurs, Boxmeer
J. van Haren Diervoeders b.v. Gassel
Havens Diervoeders, Maashees
Molensteenmakerij Hans Titulaer, Plasmolen
Nabuurs Transport bv, Haps

Colofon

DE MOLENVRIEND 113, jaargang 38, nummer 1, mei 2022
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht 18 januari 1985.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is minimaal € 20,--. Aanmelden als lid kan bij de secretaris of via de website www.molenvrienden.nl. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 3,50 (excl. verzendkosten).
ISSN 1384 8526

REDACTIE *Aart Mul* *Frans Rademakers*
Marko Sturm

REDACTIEADRES *De Jasmijn 4* *5831 SL BOXMEER*
e-mail: aart.mul@planet.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl

VERDER WERKTE(N) MEE *Sabine Hillebrecht, John Houben, Pieter Weerts*

ILLUSTRATIES *Sabine Hillebrecht, John Houben, Aart Mul, Pieter Weerts*

VOORPAGINA *De nieuw gebouwde volmolen in Merselo (foto Pieter Weerts)*

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
pagina 5	**Agenda**
pagina 5	**Verslag ledenvergadering**
pagina 7	**50 jaar Gilde van Vrijwillige Molenaars**
pagina 8	**Volmolens in Nederland**
	door: Aart Mul
pagina 13	**Jan van Haren nog steeds actief**
	20 jaar na het ontvangen van een certificaat van verdienste
pagina 14	**Zomaar een dinsdag in november...**
	de gemeente plant GEEN boom bij de molen in Rijkevoort
	door: Paul Verheijen
pagina 15	**De Lohmühle in Duisburg-Baerl (D)**
	ondersteuning vanuit onze regio voor het draaien van deze molen
	door: Sabine Hillebrecht en Aart Mul
pagina 17	**Graanklanders in maalgoed**
pagina 19	**Nieuws molenstichting Noord-Brabant**
	door: Aart Mul
pagina 20	**De molenbiotoop**
	de biotoop van de Luctor et Emergo te Rijkevoort
pagina 22	**Restauratie molen Oeffelt**
	door: John Houben
pagina 24	**Molens in de regio**
pagina 34	**Molenbezoek in de regio**

Van de redactie

Op de voorkant van deze Molenvriend staat de nieuw gebouwde volmolen in Merselo. Ons lid Pieter Weerts is een van de drijvende krachten achter dit bijzondere project. Daarom besteden we in dit nummer aandacht aan de geschiedenis en achtergrond van het gebruik van molens voor het vollen, ofwel bewerken van wol.

Daarnaast is er volop aandacht voor regionaal molennieuws. Helaas liep de planning van het schrijven van het artikel over volmolens en het verzamelen van het molennieuws uit de regio niet helemaal synchroon. Daarom zijn de nieuwsberichten iets minder actueel dan gebruikelijk.

We kijken nog uit naar een zomer en najaar met veel activiteiten voor molenaars en molenliefhebbers. In het volgende nummer hopen we daar verslag van te kunnen doen.

de redactie

Mededelingen van het bestuur

Eindelijk, na 2 jaar krijgen we onze vrijheden weer terug. De corona lijkt op zijn retour. Inmiddels is onze wereld wel wat veranderd: 5 van de gemeentes uit ons Land van Cuijk zijn samengegaan tot 1 gemeente Land van Cuijk en dat betekent ook een andere organisatie voor een groot deel van onze molens.
Maar liefst 9 molens zijn nu van eigenaar veranderd! Reden voor ons als bestuur om de molenaars van deze gemeentelijke molens bij elkaar te roepen en te proberen de wensen van de molenaars duidelijk te krijgen naar de nieuwe gemeente toe.

Gelukkig kunnen we ook weer onze oude gewoontes oppakken en gaan we weer verder waar we gebleven waren met de open Molendag Land van Cuijk e.o. op Tweede Paasdag 18 april a.s. De organisatie hiervan is volop aan de gang en je leest meer hierover elders in dit blad.
Ook vieren we dit jaar het 50-jarig bestaan van ons Gilde van Vrijwillige Molenaars. Op
9 april was een recordpoging om met zoveel mogelijk molens tegelijk te draaien. Veel molen in onze regio hebben hier aan meegedaan.

Het jaar 2022 is turbulent begonnen; een aantal voorjaarsstormen is ons in een korte tijd gepasseerd. Jammer genoeg met toch hier en daar wat schade aan de molens.

Ook het bestuur heeft zijn taken weer opgepakt en **6 april** is een Algemene Ledenvergadering gehouden, een weerzien na 2 jaar van afstand en weinig contact. Zie de website: www.molenvrienden.nl

De molens zijn gelukkig blijven draaien, ook al was bezoek bijna niet mogelijk; **2 jaar op honderden molenjaren is dan eigenlijk ook niet zoveel!**

molengroet, **Nico van den Broek**

Naschrift:
Inmiddels is het bestuur verdere voorbereidingen aan het treffen om de nieuwe gemeente Land van Cuijk nadrukkelijker bij hun molenbezit te betrekken. Vooral het college van B&W, de nieuwe wethouder voor o.a. Monumenten, erfgoed en archeologie, de heer Joost Hendriks, en zijn ambtenaren, met wie wij als molenaars vanaf nu het contact zullen onderhouden. In overleg met het bestuur van de Molenstichting Noord-Brabant is inmiddels een brief verstuurd naar wethouder Hendriks, waarin het bestuur van ‘Molenvrienden Land van Cuijk e.o.’ hem vraagt om een afspraak voor een kennismakingsgesprek. Het bestuur van de ‘Molenstichting Noord-Brabant’ heeft zich bereid verklaard om met één of meer bestuursleden deel te nemen aan dit gesprek.
Zij zullen in het bijzonder de nieuwe toekomstvisie die in januari gepubliceerd is en de resultaten van de Inventarisatie Molenbiotopen van 2019 voor de situatie in het Land van Cuijk aan de orde stellen (molenstichtingnoord-brabant.nl/toekomstvisie). Wij wachten op een voorstel voor een datum voor deze bespreking.
De gemeente heeft al voor alle 9 molens een exemplaar van de nieuwe vlag van de gemeente Land van Cuijk beschikbaar gesteld. De molenaars hebben die al ontvangen. Hier en daar hebben ze ook al aan de vlaggenmast gehangen. Wit met het logo in rood.

De nieuwe gemeente Land van Cuijk heeft voor iedere kern binnen de gemeente een gebiedsteam benoemd. Ieder gebiedsteam bestaat uit een gebiedswethouder en een gebiedsmakelaar. Zij vertegenwoordigen de gemeente Land van Cuijk in de kernen. De gebiedsmakelaar is de verbindende schakel tussen de gemeente en alle inwoners en (maatschappelijke) organisaties uit de kern. De gebiedsmakelaars denken met je mee en wijzen je de weg binnen de gemeentelijke organisatie. Ze weten welke instanties er in de

Bij overname van artikelen en/of foto’s, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen niet, danwel ingekort te plaatsen en stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

gemeente actief zijn. Je kunt bij ze terecht met vragen en ideeën over jouw woon- en leefomgeving.
De gebiedswethouder werkt samen met de gebiedsmakelaar en is het gezicht in de kern namens het gemeentebestuur.
Zie de website van de gemeente voor de namen en contactgegevens van deze gebiedsmakelaars, en de kernen waarin zij gaan werken.

Er is een nieuw team samengesteld met de naam "Afdeling Vastgoed", bestaande uit 9 zeer betrokken en deskundige medewerkers voor taken m.b.t. het vastgoed, waaronder monumenten dus ook molens. De afdeling is telefonisch te bereiken onder nummer 0485-85 4000 (Afdeling Vastgoedbeheer) en via het e-mailadres: vastgoed@landvancuijk.nl

Het bestuur zal in de komende tijd ook zeker nader met hem kennis gaan maken. Maar mocht u hen ontmoeten of een beroep op hen willen doen, dan weet u wie zij zijn.

Aart Mul

Agenda

28 augustus 2022 vanaf 12 uur: Molenfeest Ven-Zelderheide

Najaarsexcursie Molenvrienden Land van Cuijk (voorstel datum volgt nog)
Mogelijk naar Zeeland, met overnachting (indien voldoende belangstelling)

Zondag 2 oktober: In voorbereiding. Evenementen 50 jaar Gilde van Vrijwillige Molenaars – provincie Noord-Brabant, west, midden en oost gezamenlijk.

Peellandse Molendag – Zondag 2 oktober. Valt samen met evenementen 50 jr. Gilde.

Limburgse Molendag 2022: Zondag 2 oktober 2022.
Waarschijnlijk samen met evenementen Limburg, viering 50 jaar Gilde van molenaars.

Verslag ledenvergadering

Algemene ledenvergadering 'Molenvrienden Land van Cuijk e.o.', 6 april 2022, 'Het Kruispunt', Beugen.

Het kon gelukkig weer! Na 2 jaar waarin de molenvrienden en en molenaars van het Land van Cuijk e.o. elkaar veel minder dan gebruikelijk hebben gezien en gesproken. In het voorjaar van 2021 kon zelfs de jaarvergadering door de coronasituatie niet gehouden worden.
Er was daarom gekozen voor een jaarvergadering waarin veel tijd was ingeruimd voor onderlinge contacten. De 27 deelnemers werden ontvangen met koffie, met cake of koek, gebakken door de bestuursleden. De agenda, jaarverslag en financieel overzicht waren door onze secretaris Nico van den Broek al aan de leden toegestuurd. Daarop waren geen reacties gekomen die uitvoerige bespreking zouden vereisen.

Na de opening kon onze voorzitter Harm van Es dus direct zijn jaarrede houden. Hij deed dit aan de hand van een illustratieve PowerPointpresentatie, waarin veel relevante gebeurtenissen van de afgelopen 2 jaar in onze vereniging de revue passeerden. Daarin ook een vooruitblik naar de geplande acties om de toekomstige positie van molens en molenaars (9+4) in de nieuwgevormde gemeente 'Land van Cuijk', voldoende onder de aandacht van het nieuwe college

van B&W te brengen en te houden.
Het jaaroverzicht en het financieel jaarverslag over 2021 werden zonder wijzigingen vastgesteld. Onze penningmeester Jan van Riet werd onder dankzegging gedechargeerd. Jos van der Heijden zal in het komende jaar samen met Frits Harteman de kascommissie vormen. De vergadering stemde unaniem in met het aanblijven van alle huidige bestuursleden.
Gezamenlijk hebben we nog een keer de plannen voor de traditionele 'Regionale Molendag' op Tweede Paasdag doorgenomen en de nog resterende posters en fietsroutes verdeeld. En nu hopen op redelijk fiets- en molenweer.

Om het 50 jaar bestaan van het 'Gilde van Vrijwillige Molenaars' te vieren, draait ongeveer de helft van onze molens voor de 'draai-marathon', op zaterdag 9 april. Ook worden voor oktober activiteiten gepland rond molens. Voor Oost-Brabant moeten we daar nog concrete plannen voor maken.
We hopen dat we dit jaar ook weer onze gebruikelijke najaarsexcursie kunnen gaan houden.

Bij de rondvraag toonde Stefan Willems het boek "Geleefd van de Wind", dat hij met medeauteur Paul Kater heeft geschreven over de 'Jan van Cuijk'. Dit boek is vanaf 14 mei verkrijgbaar. O.a. bij zijn molen, de 'Jan van Cuijk'.
Hiermee werd het officiële programma van deze ALV afgesloten. Er was nog ruim tijd om even met elkaar bij te praten. Het personeel van Het Kruispunt' zorgde voor bitterballen, en iedereen kon een drankje halen bij de bar.
Dit gezellig samenzijn duurde tot ruim 22.00 uur.

50 jaar Gilde van Vrijwillige Molenaars

In 2022 bestaat ons Gilde officieel 50 jaar. Volgens de statuten is het Gilde opgericht op 15 april 1972. Zo'n vijf jaar eerder kwamen de latere oprichters voor het eerst bij elkaar in Leiden in café-restaurant 't Karrewiel. Onder het genot van pannenkoeken werd daar de basis voor deze vereniging gelegd. Precies 54 jaar na deze eerste ontmoeting hebben we op 14 oktober jl. de zes nog in leven zijnde oprichters weer bij elkaar gebracht om ze te interviewen voor het jubileumboek.

Goed om er ook in het Land van Cuijk nog weer even bij stil te staan, hoe het allemaal is begonnen.
Inmiddels kunnen we vaststellen dat het Gilde in die 50 jaar veel heeft gerealiseerd. De activiteiten van het Gilde en van vele vrijwilligers samen met het Gilde, hebben er enorm toe bijgedragen dat er nog zoveel molens in Nederland draaien en bemand worden door goed opgeleide molenaars. Op de website van het Gilde zijn veel activiteiten van het Gilde verder toegelicht. Het meerjarenplan voor 2012 – 2020, "Malen op de wind van morgen" en de daarbij in 2016 geactualiseerde "Toekomst-re-visie" geeft een mooie samenvatting van doelstellingen en plannen voor die periode. In het nieuwe plan 2020–2026 wordt dat voortgezet, ook met het doel om meer draagvlak te creëren in de Nederlandse samenleving voor ons unieke molenbezit en voor het ambacht van molenaar.
Dit jubileumjaar kreeg het motto mee: "*Alles draait om de molenaar*". Alle molenaars worden opgeroepen om daaraan een bijdrage te leveren. Zie het jubileumprogramma op de website.
In de provincie-estafette is Noord-Brabant is in oktober aan de beurt om daaraan zelf inhoud te geven.

Aart Mul

Bron van de foto en een deel van de tekst: website https://vrijwilligemolenaars.nl/

Van links naar rechts: Frans Verra, Piet de Jong, Gerrit Keunen, Piet Groot, Jos Gunneweg en Eric Zwijnenberg. De ruimte midden in de foto is symbolisch opengelaten voor Klaas Zaal en Dick Prins die overleden zijn.

Volmolens in Nederland

Achtergrond bij de bouw van de Weverslose volmolen te Merselo

Waarom dit artikel
Aan de Loobeek bij Merselo (gemeente Venray, Limburg, vlak bij de grens met Noord-Brabant) is op initiatief van de 'Stichting Loobeek' een volmolen gebouwd aan een beek waar er in 1600-1700 twee gestaan hebben. Daarover meer in paragraaf 2 van dit artikel. Wij willen hier in 'De Molenvriend' aandacht aan besteden, omdat volmolens ooit belangrijke pré-industriële instrumenten waren, als ambachtelijke werkplaatsen, rosmolens, watermolens of windmolens.
Volmolens waren een essentieel onderdeel van de wolindustrie en lakenhandel in Nederland, een zeer belangrijke economische activiteit ook Brabant en Limburg vanaf de 13e eeuw tot in de late middeleeuwen.

In 1830 waren er in Brabant nog elf water-volmolens. In 1856 nog maar zeven. Van de vijf wind-volmolens waren er toen nog maar twee over. Ook nog wel enkele ros-volmolens. De industriële revolutie en de opmars van de stoommachine vanaf 1800 zorgde ook in Brabant voor grote veranderingen. Zo waren er in 1857 alleen al in Tilburg 73 wolfabrieken, waarvan 25 op stoomkracht.
Deze hadden vijf stoomvollerijen in bedrijf, waarin ook een nieuw type volmachine was geïnstalleerd.

Voor zover de volmolens niet werden afgebroken, werden ze omgebouwd tot graanmolen of oliemolen. In heel West-Europa is geen enkele volmolen bewaard gebleven. Nog wel enkele in Roemenië. Met de nieuwbouw van een watergedreven volmolen aan de Loobeek is dus weer een stukje molengeschiedenis tot leven gewekt waarvan ook in molens en in hun historie geïnteresseerden nu kennis kunnen nemen.

De opzet van dit artikel
Eerst iets over het waarom en hoe van het vollen. Wat waren volmolens, en hoe werkten ze? Die achtergrond helpt om de locatie, de bouw en de inrichting van de recent nieuw gebouwde volmolen bij Merselo beter te begrijpen.

Dan iets meer over het initiatief van de Stichting Loobeek om een geheel nieuwe volmolen te bouwen, met de oude techniek en op een plaats in de buurt waarvan er vroeger tenminste twee gestaan hebben. Een samenvatting van heel veel inspanningen vanaf het initiatief in 2006 tot de feestelijke opening in 2021. Dan wordt het interessant om te begrijpen hoe die activiteit in Nederland is ontstaan en waarom die activiteit ook naar Brabant is gekomen, waarom, hoeveel, wanneer en waar. Hoe belangrijk was die activiteit voor de economie van Brabant en voor de molenaars?

De aansluitende vraag is dan waarom die activiteit en de volmolens totaal zijn verdwenen, uit Brabant en uit geheel West-Europa. Gelukkig is er wel veel van die historie terug te vinden, vastgelegd in publicaties.

Verantwoording
Dit artikel is geheel gebaseerd op deze gepubliceerde bronnen. Daaruit is noodgedwongen een beperkte selectie gemaakt. Pieter Weerts, secretaris-penningmester van de Stichting Loobeek en één van de initiatiefnemers en drijvende krachten in de projecten van de stichting, waaronder de volmolen, heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan dit artikel door het leveren van veel informatie, o.a. via de website van de stichting, foto's en de finale correctie van de concepttekst.
Ter afsluiting enkele van die belangrijke bronnen waaruit informatie is geput voor dit artikel.
Een uitgebreidere bronnenlijst is op verzoek beschikbaar voor geïnteresseerde lezers.

Wat is vollen?
Doel, proces, voetvollen, mechanisch vollen, de ontwikkeling
Vollen is een technische bewerking voor geweven wollen stoffen, die het weefsel verstevigt, de sluitvastheid, de wind- en waterdichtheid vergroot, en die stof een heel ander uiterlijk geeft. Velen kennen nog de robuuste 'loden jas', maar ook de fijne kamgarenlaken stof voor kostuums.

Vollen is ook nodig als voorbewerking van nog ruwe geweven wol, om die goed te kunnen verven. Het proces van vollen wordt al genoemd in verschillende Bijbelse verwijzingen van ver voor Christus.
In de Romeinse tijd werd het vollen uitgevoerd door slaven, die het doek bewerkten met hun voeten, terwijl ze tot hun enkels diep in bakken met de volvloeistof liepen of zaten. Die vloeistof was aanvankelijk lauw-warm water waaraan verouderde urine was toegevoegd als natuurlijke bron van ammonium. Die urine werd ingezameld tegen een geringe vergoeding. De aanduiding *'Kruikenzeikers'* o.a. voor inwoners van Tilburg, vindt daar zijn oorsprong.
Tegen de middeleeuwen werd daar vaak ook een kleiachtig materiaal aan toegevoegd, de zgn. 'fulleraarde'. Later ook zeep. De aanduiding volmolen stamt van het Latijnse begrip *fullo* of *fuller* (wandelaar) of *fultare* (treden, stampen). In het Duits aangeduid als Walkmühle, Walke, Filzmühle, in Wales als '*pandy'*. In het Nederlands ook wel als '*loopmolen*' of '*plooimolen*' en 's*tinkmolen'.*

Dat geeft al aan dat volmolens in die tijd nog geen echte molens waren, maar inrichtingen waarin het zgn. *voetvollen* door mensen werd uitgevoerd. Vanaf de middeleeuwen ging men ook houten machines gebruiken voor het volproces, meestal aangedreven door menskracht, paardenkracht en waterkracht of windkracht.
De aanwezigheid van stromend water bij een volmolen was nodig om de lakens ook te kunnen spoelen. Het eerste deel van het volproces was eigenlijk een reinigingsproces, om de smeermiddelen en de lijm die bij het spinnen en weven waren toegevoegd, de zgn. '*smout*', te verwijderen. Die reiniging was ook nodig om later de verf goed te laten hechten en als voorbehandeling voor stap twee van het proces.

Het eigenlijke vollen of vervilten van de stof gebeurde door vocht, warmte, stoten en/of wrijven. De draden in het weefsel haakten in elkaar, vervilttten, zodat uiteindelijk de losse draden (binding) niet meer te zien was. Het verviltingsproces werkt alleen met wol, door het speciale schubbige oppervlak van de haren. Stap drie was dan het spoelen, om resten van de volmiddelen, vuil en zeep te verwijderen.
Het volproces vereiste veel vakmanschap. Het moest aanpast worden aan de aard van het weefsel en aan het gewenste resultaat.
De volmiddelen die men toepaste hadden ook een verschillend effect. Sommige meer vervilttend, andere meer reinigend en blekend. Ook de aard van de mechanische bewerking was belangrijk.

De steden waar de textielnijverheid gevestigd was, de handelaren (de *drapeniers* en later *reders)* hielden nauwgezet toezicht op het proces en de kwaliteit van het eindproduct. Met zegels en keurmerken. Het 'Goudse Keur' dateert al van 1393. Daarna ook elders regelmatig aangepast en verfijnd. Niet alleen om technische redenen, maar ook om eigen product en handel te beschermen. Lange tijd hielden zij de mechanisatie tegen om de kwaliteit en hun reputatie in de handel te waarborgen. Mechanisch vollen was echter wel aantrekkelijk doordat één machine wel tot 40 voetvollers kon vervangen.

De eerste generatie volmachines in volmolens had veel gelijkenis met het proces van olie-slaan. De machine had houten stampers, die d.m.v. een nokkenas werden opgetild, om dan weer neer te vallen op het opgevouwen doek in een eikenhouten kuip, de '*blok-kom'* gevuld met vol-vloeistof. (Het type dat nu in Merselo weer is nagebouwd, zie foto op achterkant, Pieter Weerts.)
Een tweede generatie had een ander type volhamers met drukstangen, die met een scharnierconstructie minder hard op het doek vielen en ook wreven. Aangeduid als '*Druk- of Krukmolen'*, of als *'schupkom'* machines. (zie figuur 5; presentatie van H. Kaptein; GVM-Brabant 2018)
De derde generatie machines was niet meer van hout maar van metaal. Deze '*cylinder-volkommen'* werden uitgevonden in 1833 door een Engelsman en verbeterd door Franse constructeurs in o.a. Verviers. Zij verdrongen in hoog tempo de oudere techniek,

Gravure van een volmolen met drukstangen

pasten ook beter bij de stoomaandrijving en waren al in 1850 de meest gebruikte machines.

Volmolens konden ook gebruikt worden om fijn en dun leer, ook zeemleer te bereiden m.b.v. traan. De eerste mechanische volmolens waren rosmolens of watergedreven molens. Meestal onderslag-water(rad) molens, ook een enkele getijdemolen (Rotterdam, Haarlem). Het aantal geschikte locaties in (vooral West-) Nederland met voldoende stromend water was al spoedig niet meer voldoende om in de behoefte aan vol-capaciteit te voorzien. Er werden dus ook windmolens ingezet, eerst in en rond de textielsteden als Dordrecht, Leiden, Gouda, Delft, Beverwijk, later ook rond Amsterdam en in de Zaan. Tenslotte ook in Brabant. Hoewel veel krachtiger dan de watermolens, hadden ze één groot bezwaar, de onregelmatigheid en onbetrouwbaarheid van de wind. Het volproces mag niet lang onderbroken worden. Daardoor waren windvolmolens aanvankelijk niet zo succesvol. De hulp-stoommachine zou later (na ca. 1800) hiervoor uitkomst bieden.

De nieuwe Weverslose volmolen aan de Loobeek bij Merselo (L.)

De nieuwe Weverslose volmolen is een watermolen, gebouwd aan de Loobeek bij Merselo. De Loobeek is een beek in NW-Limburg, die oorspronkelijk water uit de Peel afvoerde naar de Maas. Toen eind 19e en begin 20e eeuw het oorspronkelijke brongebied verveend was, moest de beek zijn water krijgen uit landbouwgebieden in de regio Ysselsteyn-Venray. Hij loopt nu via Merselo naar Smakt om daar samen te vloeien met het Afleidingskanaal en vandaar als Vierlingsbeekse Molenbeek bij Vierlingsbeek in de Maas uit te monden.

De Stichting Loobeek heeft de locatie in het Loobeekdal, tussen Zandstraat en Merseloseweg gekozen om er drie projecten te realiseren, die alle gebaseerd zijn op daar vroeger aanwezige bouwwerken: een volmolen, een boerenschans en een schaapskooi. Op de website van de Stichting Loobeek (loobeek-merselo.nl) worden deze drie projecten in detail besproken. In dit artikel beperken we ons tot de Weverslose volmolen. De informatie in dit artikel is een selectie uit de informatie op die website, gerelateerde internetsites en Facebook, die in de afgelopen vijf jaar door de stichting en i.h.b. door Pieter Weerts is geplaatst om geïnteresseerden te informeren over de voortgang van dit omvangrijke project. Ook de foto's van de volmolen zijn door hem beschikbaar gesteld.

Plannen voor herbouw van de volmolen

Deze zijn ontstaan in 2006 nadat Koos Swinkels en Jacques Lamers bij hun literatuuronderzoek naar de Leunse Schans stuitten op de ligging van twee volmolens aan de Loobeek. De Stichting Rooyse schans, toen opgericht, had als doel in dit Venrayse buitengebied de Leunse schans met bijbehorende flora en fauna te reconstrueren en te beheren. Door eigen onderzoek en een archeologisch vooronderzoek met literatuurstudie door het Bureau Raap (H. Sprengers, 2016) werd veel meer duidelijk over de ligging van de twee watermolens die hier hebben gelegen. De 'Volmolen', in het Venrayse Broek, gebouwd vóór 1628 en de 'Nijje Meule', in de Spurkt, verdwenen na 1796. Op de Tranchotkaart van vlak na de Franse tijd is niets meer te zien van een molen of bergvijver. Er was stroomafwaarts ter hoogte van Smakt nog een watermolen, gebouwd na 1400 en verdwenen in 1926. Dit was een koren- en oliemolen. Deze drie molens zijn ook vermeld in de Molendatabase.nl. De volmolens werden waarschijnlijk gebruikt voor het vollen (vervilten) van wollen weefsels die lokaal werden geproduceerd van de wol van schapen die in het omliggende heidegebied graasden. De beide volmolens waren vermoedelijk in bezit van het Sint-Severusgilde, van wevers, vollers en kleermakers. De laatste lakenwever in Venray stopte in 1776. De concurrentie van de opkomende industrie was niet langer vol te houden. Voor ombouw tot graanmolen was er te weinig water. De gebouwen vervielen en werden ten slotte afgebroken.

De Stichting Loobeek heeft gekozen voor het herbouwen van een volmolen aan de oorsprong van de Loobeek.

De eerste opdracht was om gelden bijeen te brengen om de bouw te kunnen realiseren. Om kosten te besparen werd al snel besloten om de bouw geheel door vrijwilligers uit te laten voeren. Er kwam geld van diverse sponsoren. In 2012 ontving de stichting ruim € 5000,- van de BankGiro Loterij. Dat leverde vooral ook direct heel veel publiciteit op social media op. Belangrijk was een subsidie vanuit het uitvoeringsproject Maasgaard, die € 100.000,- bedroeg. Er konden nu concrete plannen gemaakt worden en in 2018 kon met de voorbereiding voor de bouw worden begonnen. Er was gelukkig een ervaren bouwkundige uitvoerder, Gerrit Hendriks, bereid om het team van vrijwilligers aan te sturen en te begeleiden.
In juli 2020 konden eindelijk de piketpaaltjes voor de bouw worden geplaatst. In augustus werd gestart met het uitzetten van de bouw voor het grondwerk. In september volgden betonconstructie en metselwerk. De officiële eerste steen werd op 9 oktober 2020 gelegd door de initiatiefnemers Koos Swinkels en Jacques Lamers.
Op 13 november 2020 werd het hoogste punt van de ruwbouw van het gebouw al bereikt. Daarna was er

Het hoogste punt van de volmolen is bereikt.

nog veel werk te doen aan waterloop, sluizen, rad, dak en houten bekleding van het gebouw.
Intussen werd ook het werktuig, een replica van het stampermechaniek dat er waarschijnlijk ooit gestaan heeft, gebouwd, met de volkuipen en de nokkenas. Ook werd een elektrische aandrijving op zonnepanelen, voor als er onvoldoende water is om het rad aan te drijven, gerealiseerd.

Op 4 juli 2021 was het dan eindelijk zover dat de nieuw gebouwde Weverslose Volmolen officieel geopend kon worden door de dijkgraaf van het Waterschap Limburg, Patrick van der Broeck. Vele vrijwilligers en anderen die hier lang naar hadden uitgekeken, waren aanwezig. Omroep Venray heeft van deze opening een mooie YouTube video gemaakt die nog steeds te bewonderen is.
Limburg heeft daarmee nu weer de enige (weer) werkende volmolen in geheel West-Europa. Met ingang van september 2021 is de Weverslose volmolen in principe (afhankelijk van de weersomstandigheden en beschikbaarheid van vrijwilligers) wekelijks geopend voor publiek, op zondag van 11.00 – 16.00 uur, waarbij toelichting wordt geven op het vol-proces en het oude textiel ambacht wordt gedemonstreerd.

Ook het tweede project van de stichting Loobeek, de boerenschans, is inmiddels nagenoeg afgebouwd. De schaapskooi zal naar verwachting ook spoedig kunnen worden gerealiseerd. Een groot deel van de financiering is toegezegd.

Waar zijn de eerste volmolens in Nederland gebouwd? Wat was de ontwikkeling in de tijd?
Oorspronkelijk was het voetvollen een kleinschalige huisvlijt, voor lokale afzet. Later meer in opdracht van handelaren, de zgn. drapiers / drapeniers, die het gehele productieproces gingen organiseren. Aanvankelijk vanuit Leiden en Dordrecht. Hun afzet was de internationale handel in laken. Er werd ook Engelse en Schotse wol geïmporteerd, die nog moest worden gevold en afgewerkt.

De eerste mechanische volmolen werd in 1527 gebouwd in Haarlem, door een Spaanse koopman, Gregoria de Ayalla. De vinding en het initiatief kwamen eigenlijk uit Antwerpen. Er was veel weerstand. Uiteindelijk werd de ros-volmolen toch gebouwd, met geld van lokale kooplieden. Hij bleef als volmolen in bedrijf tot 1663 en werd toen omgebouwd tot zaagmolen.

Vanaf 1572 vestigden zich in zuidelijk Nederland veel Vlaamse textielhandelaren, die op de vlucht waren voor de Spanjaarden. Zij brachten veel kennis, kapitaal, handel en vakmensen mee. Het zorgde voor een grote opleving van de textielactiviteiten in Dordrecht en omgeving.
Kort daarna werden op veel meer plaatsen volmolens gebouwd. O.a. op de Veluwe (1535), in Groningen (1578), Leiden (1585), Rotterdam (1591) en Dordrecht (1595).
Er zou al een watergedreven volmolen (de eerste in Noord-Brabant, de derde van Nederland) bij Den Bosch (Halder, Herlaar) zijn geweest in 1340. In 1417 was die al weer verdwenen. Op die plaats zou kort na 1554 weer een nieuwe volmolen zijn gebouwd.
In Dordrecht waren er vanaf 1590 zelfs negen volmolens in bedrijf, aangedreven door windmolens, getijdemolen en rosmolens. In 1659 waren er rond Leiden 25 wind-volmolens in bedrijf.

Waarom en wanneer kwam de textielnijverheid naar Brabant?
De textielnijverheid in Brabant was in de 17e eeuw nog vooral kleinschalig en werd vooral verricht in huisvlijt op het platteland. De prijs voor arbeid was er laag. Er waren wel beken met schoon water en de mogelijkheid om vuil waswater af te voeren. Tot ca. 1500 kwam mechanisch vollen alleen voor in Zuid- en Midden Nederland en dan alleen met waterkracht (bron: presentatie H. Kaptein, GVM-Brabant, 2018).
Er was echter in de ‘Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden’ sinds 1637 een bepaling van kracht die het afwerken in Brabant van op het platteland gesponnen en geweven lakens verbood, dus ook het vollen daarvan. De Amsterdamse en Zaanse windvollerijen bewerkten toen en nog tot in de 18e eeuw, veel onafgewerkte lakens uit de omgeving van Tilburg. Deze ‘Concessie van Tilburg’ werd in 1765 opgeheven, waardoor nu in Brabant in eigen beheer de daar geweven lakens konden worden gevold en afgewerkt.
De lage lonen waren aantrekkelijk voor ondernemers, zoals Peter Vreede, die daar gebruik van wilden maken. Tilburgse drapeniers hadden eind 16e eeuw

al een volmolen gebouwd in Rotterdam, en een tweede in 1614. Er waren eerder, rond 1550, ook al wel volmolens in Brabant, ook in de regio's Tilburg, Oisterwijk en Den Bosch (Herlaar, vanaf 1355). Oisterwijk had al een bloeiende textielnijverheid met wel 500 weefgetouwen. In Boxtel en Liempde werden water-volmolens genoemd in 1532, 1545 en 1644.
In Den Bosch, waar al in de 13e eeuw een bloeiende nijverheid aanwezig was, zou tot 1550 alleen sprake zijn geweest van voetvollen. Volgens de 'keur' van het Gilde van 1550. Waarschijnlijk tot in het midden van de 17e eeuw. In Tilburg werd in 1651 vergunning verleend voor de bouw van een volmolen en een '*coornmole te winde'*. Er waren ook watervolmolens bij o.a. Wolfswinkel, St. Oedenrode, Hoogstraten, Waalre en Boxtel.

In 1739 werkten in Tilburg zeker 700 weefstoelen voor Leidse opdrachtgevers. Leiden was toen al ernstig in verval. In de 18e eeuw kwamen Leidse drapeniers / lakenfabrikanten naar Brabant, om daar een eigen industrie op te bouwen, met eigen volmolens. Vanaf 1835 ook met stoomkracht en ijzeren machines. In de regio Eindhoven werd Geldrop het wollenstoffen-centrum van dit gebied, met diverse volmolens.

In de uitvoerige publicatie "Over vollen en volmolens: een industriële revolutie in de vroege middeleeuwen. Deel III" beschrijft P.J.M. van Gorp deze ontwikkeling en de locaties van de volmolens, vooral in het gebied van de Dommel, zeer uitgebreid. (Zie afbeelding 7, de overzichtskaart met 22 locaties)
(Bron: Van Gorp, Volmolens III. Pag. 150. Ook in Presentatie van H. Kaptein, 2018)
Daarbij waren enkele watermolens in het stroomgebied van de Dommel die er nu nog staan. De Stratumse-, Genneper-, Opwettense watermolens.
Een zeer compleet overzicht van de ontwikkeling en functie van volmolens in Noord-Brabant in de periode van 1300 tot 1900 is ook gepubliceerd door Ton Kappelhof (1987 Engels; en 2015 Nederlands).
De volmolens in Brabant zijn dus van grote betekenis geweest voor de regionale textielindustrie. Na 1840-1845 werd er van de volmolens op water- of windkracht in Brabant nauwelijks meer gebruik gemaakt. De techniek was achterhaald door de stoommachine en de integratie van het gehele proces in de textielindustrie. De opkomst van de goedkopere katoenen textiel, vooral ook uit Engeland, werd de grote concurrentie voor de duurdere wol.

tekst: Aart Mul
op basis informatie van Pieter Weerts
foto's: Pieter Weerts

Enkele belangrijke bronnen voor dit artikel:
Over vollen en volmolens: en industriële revolutie in de vroege middeleeuwen- II
P.J.M. van Gorp (1979)
Over vollen en volmolens: een industriële revolutie in de vroege middeleeuwen- III
P.J.M. van Gorp (1979)
Fulling Mills in North Brabant ; Volmolens in Noord Brabant, 1300 – 1900.
T. Kappelhof (1987; 2015)
Nijverheid op windkracht; Energietransities in Nederland 1500 – 1900. Boek. H. Kaptein (2017)
Brabantse nijverheid op windkracht. Presentatie van H. Kaptein, GVM-N. Brabant, 2018. PowerPoint.
Projectplan 'De historische poort naar recreatief Nood-Limburg, Stichting Loobeek, voorjaar 2019.
venray.raadsinformatie.nl/document/9565387/1/Bijlage_Projectplan-versie-pw_gecorr_def_vern
De Weverslose volmolen; Stichting Loobeek, Website berichten en publicaties (2006 – 2022).
P. Weerts en anderen. loobeek-merselo.nl

Gravure van voetvollers

Jan van Haren nog steeds actief

20 jaar na certificaat van verdienste

Op 9 maart van dit jaar was het precies 20 jaar geleden dat molenaar en moleneigenaar Jan van Haren in Gassel door het bestuur van ‘De Hollandsche Molen’ een ‘Certificaat van Verdienste’ kreeg uitgereikt.
Een certificaat dat ieder jaar maar aan een enkele molenaar of moleneigenaar wordt uitgereikt. Jan van Haren was toen al 54 jaar molenaar. In ‘De Molenvriend’ nr. 102 besteedden we uitgebreid aandacht aan het jubileum van Jan van Haren in 2018: 70 jaar molenaar. Daarin ook een relaas van Jan zelf, over de vaak niet gemakkelijke strijd om het bestaan van molenaars, later ook diervoederproducent, op een windmolen, vanaf 1929 tot 1990. Toen droeg hij de onderneming en de molen over aan zijn zoon Peter.

De crisisjaren, de 2e wereldoorlog en de moeilijke jaren daarna, waarin de productie en verkoop van meel voor de bakker en mengvoer voor de veehouder steeds meer werd overgenomen door industriële producenten. De molen van 1815 ging wel steeds meer gebreken vertonen en kostbare restauraties waren nodig om de molen maalvaardig te houden. En dat is gelukt! Tot op de dag van vandaag wordt er tenminste wekelijks gemalen door de vrijwillige molenaars. En Jan, nu 90 jaar, is nog regelmatig te vinden op de maalzolder en zorgt nog altijd voor de aanlevering van voorgeschoond maalgoed.

De oorkonde van 2002 hangt ingelijst aan de donsbalk. De vrijwillige molenaars op de molen ‘Bergzicht’ onderschrijven van harte de motivatie voor het uitreiken van dit certificaat aan Jan.

“Een belangrijke inspanning voor het behoud van deze molen, ook als monument van techniek”

vrijwillige molenaars: Jos, Jan, Piet, Pieter, Aart

Zomaar een dinsdag in november...

Sinds een klein halfjaar woon ik in Rijkevoort aan het pleintje tegenover molen Luctor et Emergo. Dat pleintje met dat kunstwerk, maar vooral met die prachtige grote lindebomen. Helaas met de molen geen gelukkige combinatie. Rondom de molen geldt een bestemmingsplan waarin een bouwhoogte is vastgelegd van 6,60 m in een straal van 100-150 m van de molen. Deze regels gelden ook voor nieuwe beplanting, maar dit punt is eigenlijk niet zo van belang omdat maar weinig buurtbewoners een boom van 20 meter hoog in hun dorpstuin willen. Dus voordat de boom heel groot wordt is deze al omgezaagd doordat deze in een kleine tuin veel overlast geeft.

Soms komt de dreiging uit onverwachte hoek, namelijk van de gemeente zelf, de eigenaar van de molen… Het was een dinsdag in november, ik kwam net voor de middag thuis en zag een man met auto en aanhanger op het grasveld voor de molen staan. Ik geloofde mijn ogen niet toen ik zag wat hij aan het doen was, namelijk een boom planten. Standje boos werd direct bij mij geactiveerd en ik beende snel naar de goede man toe. “Wat bent u aan het doen?” was mijn eerste vraag. “Ik ben een boom aan het planten.” Dat had ik natuurlijk al lang gezien maar ik kon het niet geloven. Ik zei “Stop daar dan maar vlug mee, dat mag helemaal niet hier”. Dat was de boomplanter niet van plan en hij spaaide lekker door. Ik vertelde hem dat ik de molenaar ben van de molen 25 meter verderop en dat het bestemmingsplan deze bomen niet toelaat in verband met de windvang. Hij vertelde dat de gemeente toestemming had gegeven en dat de boom bleef staan. “Ik bel even de gemeente op en dan kunt u over een half uur de boom weer uit de grond halen, dus bespaar u de moeite om nog verder te werken”.
Beste lezer, u begrijpt natuurlijk wel dat dit gesprek er niet gezelliger op werd. Dus ging ik naar huis om de gemeente te bellen. Dat deed ook de bomenplanter, want de telefoniste van de gemeente wist me te melden dat de beller voor mij ook iemand wenste te spreken van bomenbeheer. De medewerker was er snel uit en erkende een fout te hebben gemaakt, de boom mocht inderdaad niet op die plek geplant worden.

Helaas was hier wel een half jaar van overleg aan vooraf gegaan. Met de gemeente, dorpsraad en de milieuvereniging, de schenker van de boom in verband met hun 40-jarig jubileum. Het planten van de boom was grondig voorbereid, er was uitgebreid overlegd over de plek, de gemeente had toestemming gegeven en er was zelfs een klikmelding aangevraagd om zeker te weten dat de boom niet op leidingen werd geplant die in de grond liggen. Op de dag erna, zouden de 5 burgemeesters van de nieuwe gemeente Land van Cuijk de boom officieel komen planten.
Dat liep dus even anders…

De ambtenaar van de gemeente Boxmeer belde de bomenplanter en de buitendienst. De boom werd binnen een uur weer uitgegraven en op een andere plek in het dorp neergezet. Daarna heb ik nog gesproken met de man van de milieuvereniging; hij vond het ook vervelend hoe het was gelopen. Veel overleg voor niks en bij ons beiden toch wel enige frustratie, maar gelukkig wel voor ieder van ons een oplossing naar tevredenheid.
Dit was de eerste boom; milieuvereniging Land van Cuijk wil in elke Land van Cuijkse kern een boom planten ter ere van hun jubileum. Dus molenaars; u bent gewaarschuwd ;-)

Paul Verheijen
molenaar op de ‘Luctor et Emergo’, Rijkevoort

De Lohmühle in Duisburg-Baerl (D)

Die Flügel sollen sich wieder drehen

Dat schreven we enthousiast in ‘De Molenvriend’ nr. 107, maart 2020 in een uitgebreid artikel over het weer draaivaardig en zo mogelijk zelfs maalvaardig maken van deze markante, geheel gerestaureerde korenmolen, op zo’n 70 km vanaf Boxmeer. Samen met de voorzitter van de ‘Mühlenverein Lohmühle Baerl’, Norbert Nienhaus, hoopten we dat we in de zomer van 2020 deze molen ook weer 1 zondag per maand open zouden kunnen stellen voor bezoekers. Het liep echter helemaal anders, door corona.

We moesten voorlopig alle praktische werkzaamheden stilleggen. We zijn toch samen met Norbert Nienhaus doorgegaan met het treffen van de nog noodzakelijke voorbereidingen, zoals we die in februari 2020 na onze inventarisatie op papier hadden gezet.

Er waren enkele formele eisen, zoals parkeerplaatsen voor bezoekers en een afzetting rond de molen, een aantal nog noodzakelijke technische aanpassingen in- en aan de molen, en de noodzaak om met het bestuur van de ‘Mühlenverein’ en de omwonenden afspraken te maken over de realisering van onze plannen. Dat betrof ook aanvullende financiën om die aanpassingen te kunnen doen. En afspraken over de formele relatie tussen de ‘Mühlenverein’ als eigenaar, en ons team van vrijwillige molenaars uit Nederland. Vooral dankzij de inspanningen van Sabine Hillebrecht en de inmiddels verbeterde corona-situatie, zijn we inmiddels zover dat we ook weer verder kunnen met onze praktische voorbereidingen. Sabine is formeel benoemd tot ‘Mühlenwart’ en heeft nu ook de sleutel van de molen. Zij is nu voor ons de eerste contactpersoon met het bestuur. Maar ook ter plaatse is al het

Verharding voor de parkeerplaatsen

Hekwerk langs het pad naar ingang molen

nodige gedaan. Er is een degelijk hekwerk geplaatst rond de molen en de verplichte parkeerplaatsen voor bezoekers zijn aangelegd (zie foto's).

Vanaf zondag 3 april gaan we weer maandelijks naar Baerl om de molen open te kunnen stellen voor bezoekers, ook de komende "Deutscher Mühlentag 2022", op Tweede Pinksterdag, 6 juni. Voorlopig plan: iedere eerste zondag van de maand van 13.00-16.00 u. Voordien is er nog wel het een en ander te doen. Om te beginnen moeten we de vele vogelnesten in de kruiring verwijderen, die in 2020 al het kruien verhinderden. Er moeten voorzieningen komen om de molen ook in de 'korte ruststand' te laten staan, met goede verankering en goede aansluiting van de bliksemafleider. Sinds de restauratie heeft de molen alleen maar 'overhek' gestaan, in de 'lange ruststand'. Het 'Lohmühle team' bestaat op dit moment uit Sabine Hillebrecht, Jan van Riet, Frans Rademakers en Aart Mul. Voorlopig even voldoende. Er hebben zich al meer vrijwillige molenaars aangemeld, om t.z.t. mee te gaan helpen.

We zullen ook via 'De Molenvriend' en via de website van Molenvrienden Land van Cuijk e.o. (www.molenvrienden.nl) onze collega-vrijwillige molenaars informeren over de voortgang.

namens het 'Lohmühle team',
Sabine Hillebrecht, Aart Mul

Hekwerk vanaf voorterrein met kruipaal voor overhek-zetten

Graanklanders in maalgoed

In de warme zomers van 2019 en 2020 hadden enkele molens, waaronder De Reus in Gennep en de molen Linden-Katwijk, last van graanklanders in op de molen opgeslagen tarwe (Molenvriend Nr. 110 en 111).

Bij het openmaken van de zak, kist of ton is dat een onaangename verrasing. Maar ook weer niet zo verrassend als je weet dat in niet goed bewaarde en niet goed geschoonde tarwe (en gerst) de 3-5 mm lange graanklanders zich gemakkelijk schuil kunnen houden en zo in ons opgeslagen graan kunnen blijven. En dat de larven (1 per korrel) in de graankorrels na ongeveer 30 dagen groeien, vreten en verpoppen, liefst bij een temperatuur van 25-27 °C uit de korrel komen, die dan bijna leeg gevreten is**.** Met de zomerse temperaturen van 2019 en 2020 waren de condities dus ideaal voor deze verstekelingen om zich te vermenigvuldigen. Als je dit ontdekt is er maar één goede reactie: snel weer dicht maken en afvoeren naar het stort.

Peter Simons attendeerde de redactie toen op een duidelijke beschrijving in Wikipedia, die we hier overnemen (bron: nl.wikipedia.org/wiki/Graanklander). We hebben dat artikel toen helaas niet kunnen plaatsen. Deze zomer was tamelijk koud, geen meldingen hiervan gekregen. Maar wie weet hoe de zomer van 2022 gaat uitpakken?

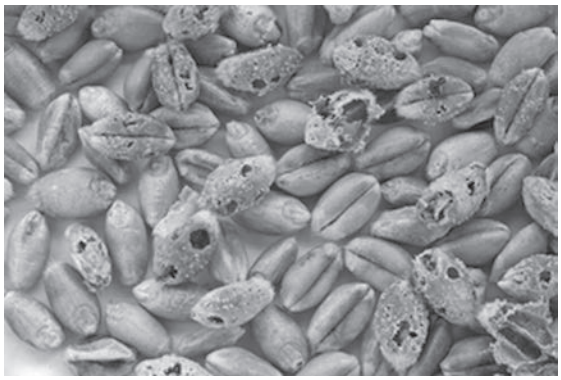

Tarwe aangetast door graanklander

Andere informatie is o.a. te vinden op de website van akkerwijzer.nl in een praktijkgericht artikel van Guus Queisen en Rob van Veldhuijzen.
(Bron: www.akkerwijzer.nl/artikel/85798-graanklander-bestrijden-vraagt-goede-hygiene/)
Daarin staat o.a. bovenstaande foto van een partij aangetast graan. In zo'n partij ontstaat dan ook nog vaak broei en de ontwikkeling van schimmels en mijten. De effectiefste manier on dit probleem te voorkomen is nauwkeurig schonen, vooraf.

Graanklander

(tekst naar Wikipedia)

De graanklander (Sitophilus granarius) is een kever die behoort tot de snuitkevers (Curculionoidea). Een andere naam is graankalander, en de larve wordt wel korenworm genoemd.

Beschrijving
De soort wordt 3 tot 5 millimeter lang en is bruin van kleur, het achterlijf is in de lengte gegroefd en heeft vier lichte vlekken. Het borststuk is bijna net zo groot als het achterlijf en ook heeft de kever de voor snuitkevers karakteristieke, slurfachtige maar verharde snuitpunt.

Algemeen
Er zijn wel meer soorten klanders, zoals de rijstklander (Sitophilus oryzae) en de maisklander (Sitophilus zeamais), die allemaal leven van de zaden van de plant. Allemaal leven ze van graan- of zetmeelhoudend voedsel, van graankorrels tot koekjes. De graanklander heeft overigens voor de bestrijding het voordeel dat de soort niet kan vliegen, in tegenstelling tot de meeste soorten die zich sneller kunnen verspreiden. Omdat een aantal van de lievelingsgewassen op wereldwijde schaal wordt geteeld door de mens, zijn enkele soorten berucht om hun schadelijkheid.

De graanklander komt net als enkele andere klanders wereldwijd voor, en is al zo lang bekend in Nederland en België vanwege de graanhandel, dat de soort min of meer als inheems wordt beschouwd. De kevers kunnen indien ze al te massaal voorkomen, graanvoorraden bederven door deze te bevuilen en deels op te eten. Bestrijding zoals met pesticiden is geen optie, dus het weggooien van besmette voorraden en goede hygiëne-maatregelen toepassen is de handigste manier om van een besmetting af te komen. Alle levensstadia van de kever kunnen overigens wel door diepvriezen en door verhitting worden beëindigd.

Voortplanting
De vrouwtjes produceren per etmaal maar 2 tot 3 eitjes, maar leven enkele weken waardoor het totale aantal meer dan honderd kan bedragen. Na een gaatje in een graan- rijst- of maiskorrel te hebben geprikt wordt er een enkel ei in afgezet. Daarna wordt het gaatje weer dichtgemaakt met een door de kever geproduceerde ‘stopverf’. De larve eet zijn korrel van binnenuit op en verpopt na enkele weken in de korrel. Daarna boort de kever zich naar buiten. Er zijn ongeveer drie generaties per jaar.

Nieuws Molenstichting NB

De toekomstvisie van de Molenstichting Noord-Brabant voor 2022-2027 is begin januari gepubliceerd en ook te downloaden vanaf de website: molenstichtingnoord-brabant.nl

Deze toekomstvisie zal een leidraad zijn voor de activiteiten van de Molenstichting en hopelijk ook van de gehele molenwereld in Noord-Brabant. Moleneigenaren, molenaars en bestuurders zullen in deze periode belangrijke beslissingen gaan nemen over de toekomst van ons molenbezit.
Jan Pommer, onze interim-voorzitter in 2021 gaf al aan dat in deze toekomstvisie drie elementen centraal staan: Behoud, Beheer en Beleving. Dat wordt ook weerspiegeld in de titel van dit document: 'Van malen naar verhalen'. De nu meestal *vrijwillige molenaar* heeft een belangrijke rol in het realiseren van de doelstellingen van deze visie.

Essenties uit de toekomstvisie 2022-2027
"Van malen naar verhalen"

I Inleiding
Molens zijn onlosmakelijk verbonden met Nederland, dus ook met Brabant. De molens zijn niet los te zien van de geschiedenis en ontwikkeling van onze provincie, en om die redenen iconische symbolen.

II Missie
Het bevorderen van het behoud, het beheer en de beleving van de ongeveer 130 wind- en watermolens en hun omgeving voor de toekomstige generaties voor zowel wat betreft de materiële als de immateriële aspecten.

III Visie
Molens zijn grotendeels monumenten en daarmee als dragers van het verleden, onderdeel van ons erfgoed. Wij zijn onderdeel van het grote erfgoedbeleid van Brabant en ondersteunen dan ook de missie van Erfgoed Brabant, waar het betreft het koesteren van de molens om hun eigen betekenis en schoonheid, het bieden van herkenning bij de grote veranderingen in onze leefomgeving en het geven van houvast en identiteit. Om die reden verdienen de molens een bredere publieke waardering.

Helaas heeft het bestuur van de Molenstichting, door de corona-situatie, er nog vanaf moeten zien om de colleges van B&W van alle gemeenten waarin molens staan te bezoeken, voor een gesprek over hun toekomstige beleid t.a.v. molens, molenbiotopen en molenaars. In principe samen met een delegatie van de lokale molenaars en/of moleneigenaren. Voor Land van Cuijk is een uitzondering gemaakt, evenals voor sommige probleemsituaties. We hebben al om een afspraak bij onze wethouder gevraagd.

Inmiddels hebben we afscheid genomen van Jan Pommer, ook als lid van het bestuur. Zijn opvolgster, mevr. Jetty Eugster probeert ook bij de vergaderingen van de Adviesraad te zijn, als het maar even kan.
De Adviesraad heeft weer een keer 'op locatie' kunnen vergaderen in de Kerkhovense molen in Oisterwijk. Uiteraard was het afkeuren van de gelaste roeden van 19 molens in de provincie Utrecht een onderwerp van discussie.
Er werd besloten om nader te (laten) onderzoeken of dit nu werkelijk nodig is.

In 1999 heeft Nelly Sonneveld-Riper een inventarisatie van 'Het Nederlands molenrestanten-bestand' (veelal molenrompen) samengesteld per provincie. Sindsdien is er veel veranderd. Molenrestanten zijn herbouwd, afgebroken, verbouwd tot woning of restaurant of zelfs helemaal verdwenen. De Adviesraad van Molenstichting Noord-Brabant is nu voornemens om de huidige stand van zaken te 'updaten' wat betreft de molenrestanten in Brabant.
U kunt daarvoor uw kennis delen via:
info@molenstichtingnoord-brabant.nl. Uw hulp wordt zeer op prijs gesteld!

We hebben ook gesproken over o.a. de 'Notitie Beleid Duurzaamheid' van 'De Hollandsche Molen'. De te verwachten effecten van klimaatverandering op wind- en watermolens en de eventuele inzetbaarheid in een noodsituatie. De wenselijkheid van deelname van de molenwereld aan de 'Brabant Cloud' database, meewerken aan een geactualiseerde uitgave van het boek 'De Brabantse molens', de activiteiten voor het 50-jarig bestaan van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. De voortgang van het Erfgoeddeal-project 'Watermolenlandschappen', onze wens om weer een provinciale molenconsulent(e) te hebben en lokale activiteiten en ontwikkelingen m.b.t. molens, molenbiotopen en molenaars. We hopen in 2022 weer ieder kwartaal op locatie te kunnen vergaderen.

Aart Mul

De molenbiotoop

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

situatie zomer 2006

Actuele situatie per windrichting

Beoordeling biotoop:

A	goed
B	aanvaardbaar
C	matig
D	bedenkelijk
E	slecht

NW: De rij populieren (NNW) wordt binnenkort gekapt i.v.m. nieuwbouw. Hierbij wordt rekening gehouden met de molen.

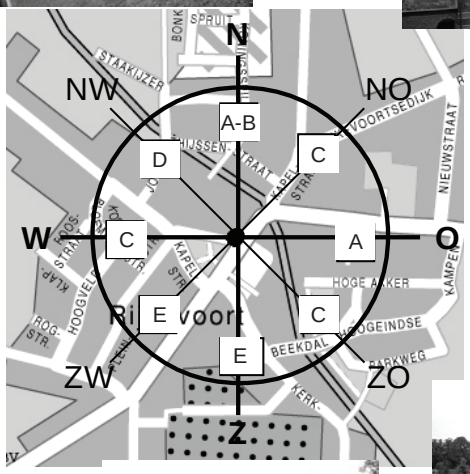

NO: Het molenaarshuis steekt iets boven de stelling uit, maar is uiteraard in een minder belangrijke windrichting gebouwd.

O: goede windvang

ZO: voor de kerk staan 5 100-jarige beuken op ca. 90 m

ZW: van Z t/m ZW blijft de overlast van de lindenbomen

Z: grote lindenbomen van ruim 25 meter op ca. 50 m afstand

In deze serie artikelen vergelijkt de redactie een oude biotoopbeoordeling uit de Molenvriend (deze pagina) met een recentere beoordeling uit de biotooprapporten volgens de methode-Laméris (rechter pagina). Bij de methode-Laméris wordt de windhinder uitgedrukt in een sectorscore van 1-5, waarbij een hoger getal meer windhinder aangeeft. Dit is precies andersom als de beoordeling volgens De Hollandsche Molen. Om de resultaten te vergelijken, is de oude beoordeling uit de Molenvriend omgeschreven naar letter A-E (van goed tot slecht), zoals in de legenda geschreven. Omdat de kleurschaal op de rechterpagina in grijstinten misschien slecht leesbaar is, geven de getallen de score van de binnenste ring stippen aan.

Elke molenaar die de omgeving van de Luctor et Emergo kent, weet van de windhinder die ontstaat door de bomen aan de zuid- en zuidwestkant van de molen. Hier is tot op heden geen grote verandering in gekomen. Wel zijn afgelopen november takken van de lindebomen flink ingekort, zodat er meer wind kan passeren.
Er zijn echter wel veranderingen ten goede: waar er in 2006 nog sprake was van flinke windhinder uit het noordwesten, door een rij populieren, is er nu nagenoeg vrije windvang uit deze richting. De populieren

Hoogtemetingen: 2017
Foto's: 2018

Bron: Windmolenbiotoopinventarisatie Noord-Brabant 2019, Molenstichting Noord-Brabant

NW: de rij populieren is gekapt, bij de nieuwbouw is rekening gehouden met de molen

NO: de hoge conifeer achter het huis is omgewaaid

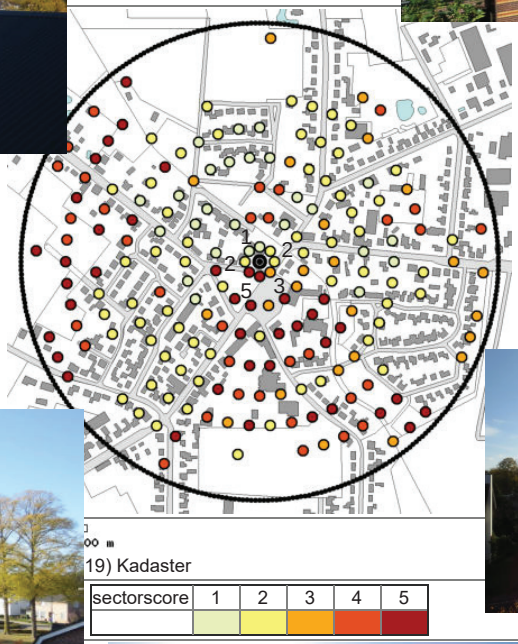

ZW:
Tussen Z en W is er onverminderd overlast door de rij hoge bomen.

ZO: aan de hand van de foto's lijkt het boompje rechts bij de inrit van de parkeerplaats duidelijk gegroeid.

Z: twee van de drie lindebomen zijn gekapt om een vluchtheuvel te maken

zijn gekapt bij de bouw van een nieuwe woonwijk, bij de huizen in deze wijk heeft men rekening gehouden met de windvang van de molen.

Het blijft echter belangrijk om de ontwikkelingen in de gaten te houden. Zoals in een apart stukje in dit nummer toegelicht, heeft molenaar Paul Verheijen door zijn oplettendheid kunnen voorkomen dat de gemeente een nieuwe boom in de buurt van de molen plantte. De foto's richting het zuidoosten laten zien dat over een tijdsbestek van 12 jaar het boompje bij de inrit van de parkeerplaats behoorlijk gegroeid is.

In 2006 beoordeelde de redactie de biotoop met "slecht tot bedenkelijk". In het biotooprapport van 2019 krijgt de biotoop de beoordeling matig. Dit ligt deels aan de verbeteringen van de windvang uit het noordwesten, gedeeltelijk zal ook meespelen dat er relatief weinig windbelemmering op grotere afstand is. Een visuele inspectie door de molenaar laat dit niet zien, maar de automatische hoogtemetingen wel.

Marko Sturm
met dank aan aanvullingen Paul Verheijen

Restauratie molen Oeffelt

Links: molen in de steigers – nog ingepakt – (oktober 2021). Rechts: molen in maart 2022

In het afgelopen halfjaar (stand van zaken maart 2022) is molen in de steigers gezet. Daarna zijn die ingepakt in zeildoek. De muren zijn uitgekapt. Slechte plekken zijn hersteld en de hele molen is opnieuw gevoegd. De zwarte waterkerende laag is verwijderd en zal later opnieuw aangebracht worden.
De steigers zijn in februari, net voor de storm, weer verwijderd en de molen ziet er prachtig uit.

In de binnenruimtes zijn de muren schoongemaakt. Daarbij zijn nog de dichtgemetselde doorvoeren van de drijfriem tevoorschijn gekomen. Het gaande werk wordt nagezien. Er zijn nieuwe wiggen geplaatst bij luitafel en luirad. Hoepels rond schijfloop zijn aangetrokken.
Het Engelse kruiwerk en kruivloer zijn gerestaureerd. Er is een ijzeren kruivloer geplaatst waarop de geleiderails gefixeerd zijn. De rollen zijn een stukje afgedraaid om beter te lopen in de rollenwagen.
De nieuwe roeden zijn gemaakt bij Beijk en worden naar Bergharen gebracht om geschilderd te worden. Daarna worden de fokkestoelen aangebracht en wordt het hekwerk opgetafeld.

Baard geschilderd

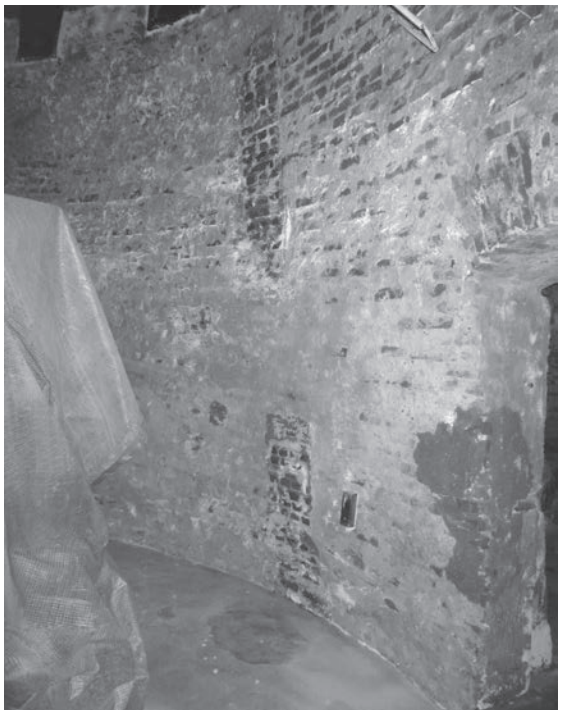

Doorvoer drijfriemen onder het pleisterwerk

De gemeente heeft op het voorterrein laagstammige fruitbomen geplaatst, zodat de bezoekers een appeltje kunnen plukken. Deze mogen niet hoger worden dan 5 meter(belthoogte) om de molenbiotoop niet te verstoren. De oude notenboom is nog aanwezig.
Wat gaat er nog gebeuren. De beltdeuren worden in Bergharen geschilderd. De molen wordt aan de buitenkant geschilderd en de zwarte laag wordt weer aangebracht. In de benedenruimte worden de muren weer voorzien van een cementlaag.

Als het gevlucht weer aangebracht wordt komt er een seintje. We houden jullie op de hoogte.

John Houben

Onder: kap is opgekrikt
Boven: Engels kruiwerk gemonteerd

Steenkraan opnieuw geplaatst

Laagstammige fruitbomen op het voorterrein

Toelichting van de redactie:
In ‘De Molenvriend’ nrs. 111 en 112 berichtte John Houben, molenaar van ‘De Vooruitgang’ in Oeffelt onze lezers over de voortgang van de omvangrijke restauratie van deze molen. Sinds december 2021 is er weer veel gebeurd. In dit artikel en de 9 foto’s daarbij, laat John ons meeleven met dit omvangrijke project. We hopen dat we in het volgende nummer van ‘De Molenvriend’ kunnen melden dat de molen zijn nieuwe gevlucht (weer met fokwieken) heeft en dat de restauratie grotendeels of geheel is voltooid.

de redactie

Onderslagbalk van oude roede

Molens in de regio

Molen Nooitgedacht, Afferden

Onze molen heeft in de afgelopen maanden weer regelmatig gedraaid op de vrijdagmiddagen, en was open voor publiek. Alles is voorspoedig verlopen. We hopen wel dat we door het loslaten van de corona-beperkingen in de komende periode weer veel (meer) bezoekers zullen ontvangen en rondleidingen mogen geven aan onze gasten.

Appie en Frans

"Martinus" molen, Beugen

Afgelopen periode heeft de Martinus gestaag zijn rondjes gedraaid. 2021 hebben wij afgesloten met 75 633 omwentelingen van de bovenas. Niet zoveel als wij zouden willen maar de molen heeft een tijdje stil gestaan in verband met de renovatie van de wieken. Inmiddels (9 maart 2022) hebben wij er alweer 25344 omwentelingen op zitten. Dat gaat dus de goede kant op.

Begin februari zijn wij begonnen moet het schoonmaken van het noord-koppel door hem schoon te blazen met de compressor. Tijdens het schoonmaken waren wij plotseling een onderdeel van het spuitpistool kwijt. Wij hebben de hele steenzolder afgezocht maar het niet gevonden. Ook met een zaklamp tussen de stenen gekeken en niks kunnen vinden. Uiteindelijk hebben wij besloten om voor de zekerheid toch de stenen open te leggen. En ja hoor, het onderdeel lag netjes uitgelijnd in een groef van het scherpsel in de krop van de steen.
Drie jaar geleden heeft Aart Mul een vulplaat gemaakt boven op de steenbus van het noord-koppel. Dit omdat er te veel maalgoed op bleef liggen en daar zaten weer heel veel beestjes in. De vulplaat hadden wij destijds aangesmeerd met een roggepap. Nu wij de steen open hadden bleken er grote gaten in de "rogge stopverf" te zitten. Nadat wij de plaat losgetrokken hadden bleken er een heleboel meelwormen in de ruimte onder de plaat rond te kruipen. Om de meelwormen geen kans meer te geven hebben wij de vulplaat nu met gips aangegoten.

Nadat wij nieuwe wieken hadden gekregen bleken de litsen van de zeilen niet helemaal goed meer te passen. Woensdag 9 februari zijn wij begonnen met het loshalen van één zeil om de litsen te verplaatsen. Bij het verschijnen van deze Molenvriend zal dit project

Martinus Beugen: meelwormen in de afdichting van de steenbus met roggemeel. De vulplaat is nu aangegoten met gips

wel afgerond zijn.
Een volgend project staat nog op stapel. Namelijk het openleggen en schoonmaken van ons zuid-koppel. Het is een koppel met pennetjeswerk. Er zijn een aantal leerlingen van Nico van den Broek die graag willen meehelpen om zodoende dit pennetjeswerk te kunnen bekijken. Hoever wij met dit project zullen zijn bij het verschijnen van deze Molenvriend is niet duidelijk. Wij zitten nu nog in de planningsfase (10 feb).

Nu de coronamaatregelen bijna geheel zijn losgelaten komt er gelukkig ook weer wat meer bezoek op de molen. Wat aanloop zo nu en dan maakt het een stuk gezelliger. Kom dus gerust langs op woensdag voor een kopje koffie met een stroopwafel.

Harm, Pieter, Marko en Albert

Korenmolen Jan van Cuijk, St. Agatha

Vanuit Korenmolen Jan van Cuijk zijn weinig mededelingen deze keer. Wel kan gemeld worden dat we wekelijks de molen hebben laten draaien en de molenwinkel geopend is geweest. De laatste dag van 2021

De nieuwe gemeentevlag wappert voor de Jan van Cuijk

hebben we afgesloten met het verkopen van oliebollen op de molen. Dit was een groot succes. Onze bakker van Soulutions uit Cuijk, die de oliebollen gebakken heeft met meel uit onze winkel, heeft hard moeten werken om aan de behoefte van vele klanten te kunnen voldoen. Molenmakersbedrijf Beijk heeft net voor het einde van het jaar nog klein onderhoud uitgevoerd aan de molen. De molen verkeert momenteel in een goede conditie. Op 1 januari is de gemeente Cuijk opgegaan in de nieuwe gemeente Land van Cuijk. Deze nieuwe gemeente heeft in 1 keer 9 molens in haar eigendom gekregen. Wij zijn erg benieuwd of de samenwerking met de nieuwe fusiegemeente net zo goed gaat werken als we de afgelopen 22 jaren gewend zijn geweest met de opgeheven gemeente Cuijk.

Stefan Willems

Achtkante bergmolen "Bergzicht", Gassel

Het jaar begon met een onplezierige verrassing. Koperdieven hadden een groot deel van de ringleiding van de bliksemafleider gestolen en deze bruut verwijderd. Veel schade voor een klein beetje koper. Bijna elke donderdag malen we de nodige kilootjes graan, het liefst op de wind natuurlijk maar desnoods elektrisch. Daarnaast hebben we de afgelopen tijd het nodige onderhoud gepleegd zoals b.v. het in de was zetten van de kammen en staven. Ook hebben we, onder de deskundige leiding van Jos uiteraard, beide koppels stenen uit elkaar gehaald. Een leerzaam klusje. Eerst hebben we de steen een stukje gelicht en een weekje laten hangen om de betrouwbaarheid van de kraan te testen. Daarna de steen opengelegd. Daardoor hebben we met eigen ogen o.a. kunnen zien hoe een pennetjeswerk in elkaar zit. Ook de positie en uitlijning van het steenrondsel op de steenspil gecontroleerd.
Bij een van beide stenen bleek de rijn los te zitten. Deze is weer keurig vastgezet dor Jos. Vervolgens de stenen goed schoongemaakt, gevolgd door een heus lesje billen door Jos. Nadat we alles in elkaar gezet hadden, maalde het geheel weer "als een zonnetje". Jos heeft alweer een volgend project op het oog, nl. het restaureren van de maalbak met behoud van de authentieke elementen. Daarover kunnen jullie de volgende keer meer lezen. Jos is eerst aan het genieten van een welverdiende skivakantie.

Opmerking: Op de foto van het billen van de steen, poseert Jos is voor de foto, om goed te laten zien hoe het billen in zijn werk gaat. Dit is NIET de houding die hij had bij het eigenlijke billen van de steen.

Piet Verbiesen – mede namens Jos, Jan en Pieter

Ronde stenen bergmolen "De Reus", Gennep

In februari een partij van 75 kg spelt gemalen van de oogt van 2021, tijdens het malen vielen er ineens twee

Billen van de molensteen in Gassel

Steenrondsel van de Reus voor en na het aanbrengen van nieuwe vulstukken en wiggen.

spieën en een mij onbekend stuk hout op de vloer van de maalzolder. Hierop de molen aangehouden en zoeken of alle spieën in het steenrondsel nog op de plaats zaten. Op het eerste oog zaten alle spieën op hun plaats en ontbrak er geen een, dit mede doordat deze aan de onderkant geborgd zitten met een wouterlatje. Even een trap erbij gehaald om te kijken of er mogelijk spieën uit de bovenzijde ontbreken, dit gebeurt normaal eigenlijk nooit. Maar jawel, hier ontbreken twee spieën en is aan de bovenkant een stuk van het hout uit de steenspil losgekomen, welke opgeklemd zat met een van de ontbrekende spieën. Staande op een oude gammele houten trap beide spieën weer teruggeplaatst en aangeslagen. Tijdens het draaien bleek dat het wiel niet meer goed spoorde, zodoende de molenmaker ingelicht, deze heeft de week erop het wiel opnieuw uitgelijnd en het uitgebroken stuk hout van de spil teruggeplaatst. Het wiel bleek vier cm scheef te staan.

De gammele trap werd tevens onderwerp van gesprek, omdat deze Arbo-technisch gezien niet meer veilig was. Even werd het idee geopperd om een nieuwe aluminium trap aan te schaffen, maar dit hoort volgens ons molenaars eigenlijk niet thuis op een molen. Ook de oude trap heeft een verhaal, en verdient een tweede leven bij ons op de molen. Deze trap, geschonken door een vroegere buurtbewoner, was nog een werkstuk die hij als leerjongen op de ambachtsschool gemaakt had. Uiteindelijk werd besloten om de oude trap mee te nemen om deze weer in ere te herstellen. Met wat lijm een paar nieuwe latten en heel veel schroeven was het resultaat na een uurtje of wat werk, een mooie oude en tevens stabiele en veilige trap. We hopen hier nog jaren plezier van te hebben. Tijdens de reparatie aan het steenrondsel is er nog een ander veiligheidspuntje weggewerkt. Het betreft hier de twee jaar geleden geheel vernieuwde buitentrap, de houten balken van de trap waren zo glad geworden dat bij nat weer de kans op uitglijden relatief groot was. We hebben nu de traptreden geheel bekleed met parkietengaas, zodat de molen voor iedereen weer op een veilige manier toegankelijk is.

Verder hebben we een nieuwe kabelschoen gemonteerd aan de kabel van de bliksemafleider. Nog een punt voor de veiligheid is het verzoek voor het plaatsen van een extra (hotel)schakelaar op de maalzolder voor het verlichten van de invaart beneden zodat we niet meer in het donker de trap af naar beneden hoeven te gaan om op de tast de schakelaar te zoeken om het licht beneden aan te maken. Ook dit is inmiddels gerealiseerd.

De monumentenwacht is ook nog langs geweest en vermeldde opnieuw dat de pensteen en de springbeugel op korte termijn aandacht behoeven. Zijn advies was om de pensteen te vervangen. Wij zijn echter meer van het behoud en herstel, dus een onderzoek hiernaar loopt nog.
De Reus heeft de recordweek, waarop drie stormen op rij (Dudley, Eunice en Franklin) ons passeerde goed doorstaan, wel hebben wij de nodige voorzorgsmaatregelen getroffen zoals; het vastzetten van de houten hekwerken/ balustrade op het platte dak met touwen, tegen verschuiven of omkantelen en van het dak af vallen. Ook hebben we de kruibok goed strak vastgezet en nog een extra stel spieën tussen de kneppel en de vangbalk aangebracht. De enigste schade was een van de sokkel geblazen regenton, waar wij voor de winter het water uit hadden laten lopen om bevriezing te voorkomen.

Peter Pouwels, ook namens Coby, Jan, Jan

Zeskante Bergmolen, “Mariamolen”, Haps

Geen informatie ontvangen.

Achtkante bergmolen “Gerarda” te Heijen

Bij de Gerarda is de laatste maanden veel gebeurd. De hele elektrische installatie is vernieuwd, het schilder-

De afgebroken staart van de Joannusmolen in Heumen

werk is bijna af en de bliksemafleiderinstallatie wordt vernieuwd. De roedes worden nog doorverbonden en er komen binnenkort op iedere zolder brandblussers. Ook de bliksemafleiderinstallatie wordt vernieuwd. Nadeel is wel dat de subsidiepot bijna leeg is. Verder ontvangen we weer regelmatig bezoek, en zoeken we naar een samenwerking met het naastgelegen restaurant. Combinatie molenbezoek met uit eten gaan? De monumentenwacht is weer geweest en heeft een lijvig rapport geschreven met heel veel (mogelijke) verbeteringen. De belangrijkste echte tekortkoming betreft het hekwerk en de zeilen, met de rest valt goed te leven. Om te bewijzen dat de windpeluw niet (meer) kantelt, heeft Arnold Roelofs een constructie bedacht die eventueel mee kan schuiven, en waar we met een streep aangeven waar die op het moment van plaatsen stond. Uitgesleten traptreden zijn misschien niet superveilig, maar tekenen ook de geschiedenis van molenaars op klompen die steeds op- en neer gingen over die trappen! Ook kregen we gratis en voor niets enkele goede tips, zoals op tijd beginnen met geld reserveren voor het vervangen van de rietbedekking. Iets wat we de burgemeester van Gennep mooi mee konden geven tijdens zijn bezoek aan de molen. Dat was trouwens erg gezellig, onder het genot van koffie en duvelsbrood van bakker Harrie Arts. Ook hebben we de burgemeester om steun gevraagd van zijn team bij het promoten van de molen. En natuurlijk om een bijdrage voor een toilet in de molen. We gaan zien hoe dit verder gestalte gaat krijgen. We kregen in ieder geval een mooie mail van hem waaruit bleek dat hij alle punten, inclusief zitje beneden buiten, goed genoteerd had.

Harry en Frans

Stenen grondzeiler ”Joannusmolen”, Heumen

We waren net zo lekker bezig met de Joannusmolen in Heumen en kregen de molen steeds meer op orde: de binnenkant is zienderogen droger geworden door de maatregelen die we getroffen hebben, het Zelfzwichtingssysteem werkt weer behoorlijk, een koppel maalstenen wordt binnenkort door ons opnieuw opgebouwd en afgesteld, de omgeving van de molen is heringericht voor een betere afzetting en we konden als de wind het een beetje toelaat met de molen draaien!

<u>TOEN KWAM EUNICE LANGS!</u>

Vrijdagavond 18-02 om ± 20.00 u kreeg ik tijdens de storm Eunice ’s avonds telefonisch een melding van de zoon van Wim Thönnissen dat het gevlucht van de Joannusmolen in Heumen een vreemde stand had. Een later toegestuurde foto liet zien dat de staart afgebroken was en dat de kruilier onderuithing aan nog slechts één lange schoor.

Omdat er geen gevaar voor mensen dreigde (achterafgelegen terrein achter een woning), en het advies was zich niet op de weg te begeven, heb ik besloten er niet naar toe te gaan; immers was het al pikkedonker en kon ik verder toch niets uitrichten. Wel besloten mijn contactpersoon bij de gemeente te informeren.

Na een slechte nachtrust; zaterdagmorgen om 07u00 bij het eerste licht de molen gaan inspecteren (zie foto’s). Gevlucht was licht in de vreugd komen te staan doordat de staart aan de rechterzijde zijn lange schoor kwijt was, de kap een licht krimpende draai had gemaakt, het gevlucht strak in de ketting en het bovenwiel in de pal was komen te staan. Het boven-

wiel stond volledig klem op de pal.
Via de gemeente, molenmaker Coppes uit Bergharen opgetrommeld om de hele boel te stabiliseren.

In de loop van de ochtend hebben we de molen gestabiliseerd en het gevlucht weer in een rechte stand gezet. Het terrein is v.w.b. eventuele nog vallende voorwerpen afgezet met rood-wit lint en het hek is gesloten.
Een eerste analyse van de oorzaak met de molenmaker samen: vermoedelijk is door de harde wind, een zeer slechte biotoop en de harde windstoten de lange schoor aan de rechterzijde gaan "zwiepen" in de wind en uit zijn haak van het hangijzer geschoten. De lange schoor is vervolgens losgerukt uit de lange spruit (bout hangt er nog in) en vervolgens uit de bout aan de staart getrokken; de lange schoor is langs de muur geschampt en in de tuin gevallen. De kruilier is hierdoor omgeslagen en heeft de staartbalk op een eerder aangebrachte las in de staart afgebroken.

Schade: gebroken staartbalk; gebroken en gescheurde lange schoor; op de foto's is te zien dat het bovenste deel van de staartbalk met de korte-schoren nog redelijk intact is.

De staart was al langer slecht, maar we konden nog wel draaien met de molen als het niet te hard waaide. Een nieuwe staartbalk, korte schoren en korte spruit lagen al klaar, maar het wachten was op beter weer om e.e.a. er weer aan te hangen!

Geen persoonlijk letsel (ook zelfs niet de kans aanwezig!), alleen wel hartzeer en slaaptekort!

De staart is afgebroken naast de "spalken" die ter versteviging gemonteerd waren.

Nico van den Broek bij de afgebroken staart

Bij gebrek aan staart wordt de kap van binnen vastgezet met takels.

Een goede samenwerking tussen gemeente, molenmaker en de molenaars. En nu maar hopen op een spoedig herstel van de molen!
PS: Coppes heeft in week 11 de nieuwe staart gemonteerd, dus de molen kan weer draaien!

Nico van den Broek
Molenaars van de Joannusmolen-Heumen

Achtkante stellingmolen te Linden-Katwijk

De molen staat er goed bij, maar is wel aan een schilderbeurt toe. De laatste schilderbeurt was tijdens de restauratie in 2015. We hebben het gemeld bij de eigenaar van de molen en nu maar hopen dat het ook gebeurt. De molenzeilen zijn oud maar nog redelijk goed. De hoektouwen van deze zeilen waren verweerd. Deze hebben we moeten vervangen want de nestelende kauwen hebben de oude hoektouwen flink uitgeplozen voor de bouw van hun nesten. We hebben hiervoor 30 meter touw gekocht van het type: 14 mm Hempex 3 strengs. Een voor een hebben we de zeilen van de hekken genomen en er nieuwe touwen aan gesplitst. Als oud marineman was dit wel een kar-

Stormschade aan de schuur naast de Lindense molen te Katwijk

weitje naar Robs hand. De bliksemafleider is weer in orde, we hebben een nieuwe losse kabel en de roeden zijn goed doorverbonden met de bovenas. De twee stormen die we in februari hebben gehad hebben geen schade veroorzaakt aan de molen en het woonhuis. Bij de molenloods die tegen de stelling is gebouwd zijn een aantal golfplaten van het dak gewaaid en is er schade aan de goot en regenpijp.
Nu maar hopen op een mooie zomer met veel wind.

Peter Simons en Rob Snel

Stenen bergmolen "De Korenbloem", Mill

Per september is Pieter de Haan gevraagd om contactpersoon voor deze molen te worden, dus is hij nu formeel eerste molenaar. Er wordt eens per twee weken op zaterdagmiddag in oneven weken gedraaid. Peter heeft de schuddebak weer in orde gemaakt; we hebben zelfs in januari een zakje graan gemalen, maar we merken dat de stenen veel lawaai maken, en dat de loper wat op en neer slingert. We hebben de kuip losgehaald, om te zien wat er aan de hand is. Op het eerste gezicht lijkt de rijn in ieder geval goed vast te zitten in de loper. Mogelijk moeten we iets aan de balancering doen. Bovenin de kap is de bovenas wat verzakt en raakt het steenbord. We gaan proberen de as iets op te tempelen om de vulhoutjes onder het steenbed te vervangen door iets dikkere exemplaren.

Pieter de Haan, Peter Simons, Ramon Ligthart

Standerdmolen "Maasmolen", Nederasselt

We wisten dat er een bewoner met grote tanden op visite was in de plas bij de molen. In december zagen we dat hij zijn zinnen heeft gezet op de sappige wilgenboompjes en hij heeft meteen ook maar een dikke boom naast de molen geveld. Wat ons betreft gaat hij zijn gang maar. De molenbiotoop wordt er veel beter van (als?) hij alle wilgenboompjes kortwiekt. Hierbij twee foto's van zijn werk. Volgens mij bouwt hij zijn eigen Ecodorpje.

Begin februari verscheen een artikeltje in de Gelderlander regio Nijmegen (Auteur: Leo Klaassen), met de kop: *"De idealistische zorg- en Ecowijk komt er definitief niet. Het project kreeg steeds meer tegenslag te verwerken."*
In dit artikel werd uitgebreid toegelicht hoe deze beslissing tot stand is gekomen, na jaren van discussie. De initiatiefnemers, Joop en Annemarie hebben hun handen van het project afgetrokken. De dorpsraad van Nederasselt, de gemeente Heumen en ook De Hollandsche Molen hadden zich al eerder tegen het project verklaard.
De gemeente Heumen besloot vorig jaar dat in de gemeente alleen nog binnen de dorpsgrenzen mag worden gebouwd. Dus geen nieuwe wijk in het groen rond de Maasmolen. En nu goed opletten wat

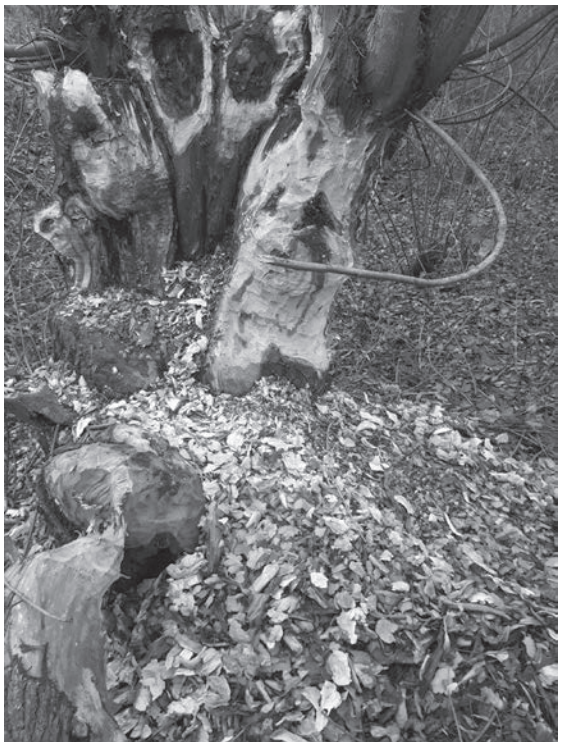

Een bever zorgt bij de Maasmolen voor verbetering van de molenbiotoop.

wel de bestemming wordt. We concentreren nu onze aandacht weer op de molen zelf.

De monumentenwacht is op bezoek geweest en we hebben de hele dag met ze meegelopen, erg leerzaam. Wat de molen betreft hebben we grote zorgen over de molenas en insteekkop. Tijdens het draaien is zichtbaar en hoorbaar dat de askop beweegt in de as. De stroppen zitten te los en moeten worden opgewigd. Ook was een aardig deel van het dak volledig verveloos geworden en moet er snel geschilderd worden. Ook de boktor en bonte knaagkever leven zich volledig uit in de steenbalk, windpeluw en penbalk. Bestrijding hiervan is een verhaal apart, hiervoor moet de molen in een tent geplaatst worden en een paar weken met een bestrijdingsmiddel behandeld worden. Ook het penlager in de penbalk is aardig uitgesleten en heeft de neiging te springen. Genoeg te doen dus aan de Maasmolen.

Rob Snel, Piet Verbiesen

Bergmolen "De Vooruitgang", Oeffelt

In Oeffelt is met de opleiding gestart: Albert Klarenberg (Boxmeer).
Onze molen is gesloten wegens restauratie. Voor opleiding en examentraining kunnen we terecht op de Martinus molen in Beugen. Ook gaan we draaien bij andere molens in de regio.

De restauratie van "de Vooruitgang" is in volle gang. Op dit moment is de steiger weer verwijderd. Over de restauratie staat meer info in het restauratieoverzicht in dit nummer.

John Houben, Theo van Bergen, Sonja Middelink

Standerdmolen "De Korenbloem", Oploo

Op het moment dat we dit schrijven staat de molen al meer dan een half jaar aan de ketting. Gelukkig is er een gezamenlijk overleg geweest van onze Molenstichting met de nieuwe contactpersoon van de gemeente Land van Cuijk, waarbij ook Max Beijk aanwezig was.
Erg nuttig zo'n bijeenkomst omdat we de indruk hadden dat er in eerste instantie toch wat licht tegen de situatie werd aangekeken. Het is in onze ogen wel heel wat meer dan een beetje schaven aan de slekken. Laten we hopen dat het goed wordt aangepakt, want in de laatste jaren hebben we meer stilgestaan dan gedraaid door telkens heel summier onderhoud.

Het coronawinkeltje draait gewoon door. Maar de bodem van speltsilo komt echt in zicht. Laten we hopen dat de oogst, straks in juli ergens, goed is met de goede kwaliteit zoals we die we gewend zijn.

Snoei van bomen bij de Korenbloem te Oploo

Ondanks de matige conditie van de molen heeft hij de februaristormen goed doorstaan. Waarbij we iedere dag zijn wezen kijken of alles nog goed vastzat en of de kruislof niet helemaal in de grond verdween.

We mogen ons op 26 maart verheugen op het bezoek van de Gelderse afdeling van het Gilde van Vrijwillige Molenaars die tijdens hun jaarlijkse excursie o.a. onze molens bezoeken en in de watermolen een kopje koffie met een lekker stukje vlaai kunnen nuttigen. Ook zijn er alweer enkele bezoekafspraken gemaakt. Op Tweede Paasdag, 18 april, doen we mee aan de Regionale Molendag van onze vereniging. De watermolen zal kunnen draaien, de Korenbloem is enkel geopend voor ons bezoek.
Er is geen bijbehorend programma, we denken dat we het met ons tweetjes druk genoeg hebben.

Jawel, er is begonnen met de bomensnoei van de drie reusachtig eiken. Het was de bedoeling dat we het effect van de snoei zouden monitoren. Maar ja, omdat de molen onmogelijk kan draaien heeft dat dus geen effect. Straks zijn de bomen dan met zo'n 20% ingenomen.
De tijdelijke bouwplaats rond de molen van materiaal voor de reconstructie van het riool bij enkele straten is opgeruimd. Het keek zo nogal rommelig.

We hopen dat er binnenkort met de grote reparatie van ons kruiwerk kan worden begonnen.
Als men het goed wil aanpakken en zeker voor lange tijd, dan hebben we nog wel een verlanglijstje met meerdere wensen.

De watermolen, Oploo

Uiteraard is de watermolen in de gesprekken met Molenstichting, contactpersoon gemeente en Max Beijk meegenomen. Hoewel niet zo urgent, valt aan deze molen ook nog wel wat te sleutelen.
Het project van de Technische Universiteit Eindhoven is afgerond, we zijn naar de presentatie geweest en

Tôntje d'n dwerg bij de watermolen van Oploo

hebben een mooie maquette van de molen gekregen. Dit project ging over verleden, heden en toekomst van de molen en de invloed van de molen op de mens en omgeving.

De molen draait prima, het heeft voldoende geregend. Met de laatste stormen kwamen er vanuit de molenbeek veel takken en echte rotzooi naar de molen toe gedreven. Met de hoge waterstand moesten de stuwen steeds vrijgemaakt worden. Dat behoort dus ook tot de werkzaamheden van de watermolenaar.

Sabine is de kammen in de was aan het zetten. Hierbij hanteert ze nauwgezet wat er in de lesstof wordt aangegeven. Ze volgt niet voor niets de opleiding voor watermolenaar.

Naast het bezoek van de Gelderse molenaars op 26 maart komen er steeds meer activiteiten rond de watermolen. Natuurlijk onze eigen regionale Molendag Tweede Paasdag. Op 27 april wordt Koningsdag gevierd door het plaatselijke Oranjecomité rond de molen, met als afsluiter livemuziek. Op 14 mei is het koningschieten van het St. Matthiasgilde. Van 20 t/m 26 mei worden achter de watermolen de voorstellingen gespeeld van het toneelstuk over Tôntje d'n Dwerg. Als u goed oplet, ziet u de molenaar ook nog voor het decor verschijnen. Meer info hierover op www.doekmaroploo.nl

Dus, graag tot ziens op onze molens in Oploo

Sabine, Theo, Jan

Standerdmolen "Zeldenrust" Overasselt

De eerste maanden van dit jaar zijn rustig verlopen wat de Zeldenrust betreft. Regelmatig hebben we met de molen gedraaid en klein onderhoud gedaan. Bij de gemeente, de eigenaar van de molen, hebben we een aanvraag ingediend voor de bouw van een onderkomen met water, stroom en toilet. We zijn benieuwd of ze hier iets voor ons kunnen betekenen. Uiteraard gebeurt de bouw en aanleg hiervan zoveel mogelijk door ons zelf.
We kijken uit naar de komende zomer met veel draaiuren en veel bezoek.

Molenaars Zeldenrust

Watermolen "De Bovenste Plasmolen", Plasmolen

Eind vorig jaar hebben we een partij van 1300 kg graan van de nieuwe oogst, bestaande uit Oberkulmer Rotspelt en rode emmertarwe binnengekregen. Deze hebben we met het pick-up busje van Theo van den Berg naar de Bovenste Plasmolen gebracht. Hier is deze partij opgeslagen in van twee van pallets en met opzetranden gemaakte kratten, die afgesloten zijn met een deksel, zodat er geen muis bij kan komen.

Het waterschap heeft nieuwe rvs-kettingen aangebracht aan de schuif van het Groene Water, hierbij heeft men tevens de bovenste plank waar de kettingen aan zitten vervangen voor een nieuwe plank. In februari hebben we 75 kg rode emmertarwe gemalen, hierbij bleek dat de door het waterschap aangebrachte plank ondertussen dusdanig was uitgezet dat de sluis alleen met heel veel krachtsinspanning uiteindelijk losging. Nadat we klaar waren met maalwerk bleek de schuif in zijn geheel niet meer dicht te willen, zodat het peil van de vijver onbedoeld tot plankhoogte is gezakt is. Het mankement met de plank is doorgegeven aan het waterschap!

Peter Pouwels

Stellingmolen 'Luctor et Emergo", Rijkevoort

We hebben nog een behoorlijke portie veldbonen gekregen en zijn druk in de weer die te verwerken met het nodige stof, zoals in net vorige artikel al vermeld stond.

We konden gelukkig voorkomen dat de gemeente op het Kapelplein een klimboom wilde planten (zie apart artikeltje van Paul in dit nummer). Deze is nu geplaatst nabij Pauls vroegere woning aan de Hoge Akker, bij de kleuterschool. Daar is hij functioneler.

We hebben inmiddels het jaar weer afgesloten en voor onze statistiek is te melden: dat we 33x open waren, slechts 61 uren gedraaid hebben, wat niet zo veel is, maar we hebben wel 21 300 omw. gemaakt, waaraan te zien is dat de molen super licht draait.
Na ruim anderhalf jaar als opslagruimte voor het plaatselijk 'Rieckevorts Heem' te hebben gefungeerd is er nu een begin gemaakt met deze spullen terug te plaatsen in het museumwinkeltje. Dan kan er een aanvang gemaakt worden met plaatsen van de WC. Camiel Daamen van Adviesbureau Groen is al geweest om e.e.a. in te meten.

Mari, Paul, Petro

Stenen bergmolen "De Heimolen", St. Hubert

De Heimolen was in het eerste kwartaal van dit jaar iedere zaterdag geopend voor publiek en draaide ook als er genoeg wind was voor 4 volle zeilen. Langzamerhand nam ook het aantal bezoekers weer toe. Bijna iedere zaterdag wel enkele, tot wel 10 op een middag, vaak ouders en grootouders met jonge kinderen. Opmerkelijk dat er veel bezoekers uit de omgeving kwamen, St. Hubert, Wanroij, Mill, Wilbertoord, die zeiden de molen wel te kennen, en er regelmatig langs te rijden. Maar toch nooit de moeite genomen hadden om binnen te komen. Ze waren vaak geïnteresserd in de vroegere functies van de molens in deze dorpen en in de achtergrond van de verschillende typen windmolens (belt-, standerd-, stelling-), die ze in het voorbijgaan gezien hadden.
Er waren zelfs enkele bezoekers die de vroegere molenaar P.J. Vereijken (Piet) die tot 1978 de molen in bedrijf hield, nog gekend hebben. Dat leverde ook voor ons interessante verhalen op.
We hebben de collage van historische krantenknipsels in de invaart, over alle activiteiten om de Heimolen te behouden, wat vochtbestendiger te maken door alles te plastificeren. Ook hebben we nog wat meer informatie- illustratiemateriaal en kleurplaten gemaakt dat de bezoekers mee kunnen nemen na hun bezoek. We kunnen nu ook, aan de in 2007 nieuw gemetselde muur van de invaart, twee informatieve spandoeken opgehangen over zeilvoering en het maalproces (met dank aan Nico van den Broek, die ze heeft ontworpen en laten maken).
Daarvoor was direct veel aandacht. Er is een afspraak gemaakt met Imkerij 'De Moassense Berg' in Wanroij (Rob Somers) over het verkopen van kleine potjes honing, geproduceerd door bijenvolken in onze regio. Hij zal ook aanwezig zijn met een demonstratie tijdens de regionale Molendag op 18 april a.s. Wij willen dan pannenkoken bakken op het voorterrein, voor onze bezoekers. En natuurlijk, ook de molen laten draaien.

De molenaars, Walter Cornelissen, Aart Mul

Bergmolen "Rust na Arbeid", Ven-Zelderheide

Niet veel nieuws te melden. Dit jaar zijn er wat kleine reparaties gepland. Eens kijken wanneer Max tijd daarvoor heeft. We draaien ook voor 50 jaar Gilde Vrijwillige Molenaars, op 9 april. We proberen opnieuw om dit jaar, op 28 augustus, een groot molenfeest te organiseren, als corona of oorlog geen roet in het eten gooien. We hebben daarvoor al een mooi affiche gemaakt!

Ludger Pauls

De twee spandoeken tegen de nieuwe muur van de invaart van de Heimolen in Sint-Hubert.

Deze imker werkt samen met de molenaars van Sint-Hubert

Standerdmolen "De Hamse Molen" te Wanroij

In maart heeft Beijk het nieuwe koppel van de voormolen geplaatst, loper strijkt mooi. Ook hebben ze de gaffelreep vervangen, deze was door slijtage te kort geworden. Nu wachten we op het oplossen van het doorzakken van de kast, wat heel hard nodig is. Anders komen we waarschijnlijk binnenkort stil te staan. We hebben een boorstandaard gekregen waarvoor we nog een v-snaar nodig hebben.

De mulders, Jan, Jos, Martijn

Nieuwe molensteen in de Hamse Molen

Molenbezoek in de regio

Ronde stenen bergmolen "Nooitgedacht" te Afferden
Openingstijden: vrijdagmiddag 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harrie Beijk, Appie Koenders en Frans Rademakers
Telefoonnummer(s): 0485-531910 of 06-239 22 837

Ronde stenen bergmolen "Martinus" te Beugen
Openingstijden: woensdag van 9:30 tot 12:30 uur zaterdag onregelmatig
Molenaar(s): Harm van Es, Pieter Aarts en Marko Sturm
Telefoonnummer(s): resp. 0485-578613 en 0485-573616

Ronde stenen bergmolen "Jan van Cuijk" te Cuijk
Openingstijden: zaterdag 9:30 tot 13:00 uur
Molenaar(s): Stefan Willems
Telefoonnummer(s): 06-537 81 949

Achtkante bergmolen "Bergzicht" te Gassel
Openingstijden: donderdag van 10:00 tot 15:00 uur
Molenaar(s): Jos van der Heyden, Piet Verbiesen en Jan Kamphuis
Telefoonnummer(s): resp. 06-194 99 455, 06- 330 30 971 en 06-308 47 331

Ronde stenen bergmolen "De Reus" te Gennep
Openingstijden: woensdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Jan Coopmans, Jan Schim en Coby Weerts
Telefoonnummer(s): resp. 0485-511760 en 0485-515017

Zeskante bergmolen "Mariamolen" te Haps
Openingstijden: alleen op afspraak
Molenaar(s): Don Werts; Robbert en Sytske Verkerk
Telefoonnummer(s): 06-150 28 510

Achtkante bergmolen "Gerarda" te Heijen
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak en Frans Rademakers
Telefoonnummer(s): 0485-516619

Ronde stenen grondzeiler "Joannusmolen" te Heumen
Openingstijden: alleen op afspraak
Molenaar(s): Wim Thönissen
E-mail: info@joannusmolen.nl

Achtkante stellingmolen te Linden / Katwijk
Openingstijden: donderdagmiddag van 13:30 tot 17:00 uur (alleen even weken)
Molenaar(s): Peter Simons en Rob Snel
Telefoonnummer(s): resp. 0485-313673 en 024-3582526

Ronde stenen bergmolen "De Korenbloem" te Mill
Openingstijden: bezoek bij voorkeur na telefonische afspraak, verkoop worstebroodjes: dinsdag- en zaterdagmiddag van 13:30 tot 16:30 uur, vrijdag van 19:00 tot 21:00
Molenaar(s): Pieter de Haan, Peter Simons en Ramon Ligthart
Telefoonnummer(s): 06-307 74 271 of 06-549 38 743

Standerdmolen "Maasmolen" te Nederasselt
Openingstijden: zaterdagmiddag van 12:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Rob Snel en Piet Verbiesen
Telefoonnummer(s): resp. 024-3582526 en 06-330 30 971

Ronde stenen bergmolen "De Vooruitgang" te Oeffelt
Openingstijden: zaterdagmorgen van 9:00 tot 12:00 uur (of op afspraak)
Molenaar(s): John Houben; Sonja Middelink en Theo van Bergen
Telefoonnummer(s): 0485-320994

Standerdmolen "De Korenbloem" te Oploo
Watermolen te Oploo
Openingstijden: zaterdagmorgen van 09:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Jan van Riet en Sabine Hillebrecht
Telefoonnummer(s): 0485-383551

Standerdmolen "Zeldenrust" te Overasselt
Openingstijden: zondagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Stijn Arts; Nico en Wilma van den Broek
Telefoonnummer(s): resp. 06-538 39 213; 06-133 61 153

"De Bovenste Plasmolen" te Plasmolen
Openingstijden: iedere tweede zondag van de maand van 11:00 tot 16:00 uur (van mei tot en met oktober)
Molenaar(s): Karel Siebers en Peter Pouwels
Machinist: Theo van de Berg
Telefoonnummer(s): resp. 06-573 90 742 en 06-445 75 653

Ronde stenen stellingmolen "Luctor et Emergo" te Rijkevoort
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Mari Goossens, Paul Verheijen en Petro Boon
Telefoonnummer(s): 0485-573815

Ronde stenen bergmolen "De Heimolen" te Sint-Hubert
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 16:30 uur
Molenaar(s): Walter Cornelissen en Aart Mul
Telefoonnummer(s): resp. 06-255 25 737 en 06-134 51 489

Ronde stenen bergmolen "Rust na Arbeid" te Ven-Zelderheide
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Ludger Pauls
Telefoonnummer(s): 0485-515789

Standerdmolen "De Hamse Molen" te Wanroij
Openingstijden: zaterdag van 13:00 tot 16:30 uur
Molenaar(s): Jan Selten, Jos Verberk en Martijn v.d. Hulsbeek
Telefoonnummer(s): resp. 0485-452587, 0485-578243 en 06-411 56 032

N.B. De openingstijden zijn slechts een indicatie. In sommige gevallen is/zijn de molenaar(s) niet of op een ander tijdstip aanwezig. Wilt u zeker zijn van een bezoek aan de molen, dan adviseren wij u telefonisch contact op te nemen met de desbetreffende molenaar(s).

www.boladviseurs.nl

bol

- Accountancy
- Fiscaal
- Juridisch
- Corporate Finance
- Internationaal
- HRM

35

BEIJK

molenmakers
boutrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a, 5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910, fax 0485-532305
www.beijk.biz

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen,
maaltechnisch advies.
Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.
Restauratie van stenen en maalstoelen.
Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.
Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland
Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Powered by HAVENS Since 1845

Voor ieder dier het juiste voer!
www.havens.nl

Meer informatie?
Tel.: (0478) 638 238
info@havens.nl